

KURAM

KUMLUCA REHBERLİK ve ARAŞTIRMA MERKEZİ DERGİSİ

YIL: 1 SAYI: 9 EYLÜL 2020

2020 - 2021 Eğitim Öğretim Yılı

"Maske Takma Becerisi" öğretim planını okuyucularımız için yayınladık

STRESLE BAŞA ÇIKMA YOLLARI

İŞİTME ENGELLİLERİN KONUŞMA EĞİTİMİNDE SINIR TANIMAYAN YAKLAŞIM (DOĞAL İŞİTSEL-SÖZEL YAKLAŞIM)

KISKANIYORUM KARDEŞİM !

ÖZEL EĞİTİMDE KULLANILAN GÜNCEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

KORUNMA İHTİYACI OLAN VE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN DESTEKLENMESİ

KORONA yaz 8119'a yolla

10 TL karşılığında
bağışta bulun

MASKE TAKMA BECERİSİ ÖĞRETİM PLANI

AÇIK ÇEVİRİMİÇİ KURSLARIN PANDEMİ SÜRECİNDE DEVASA BOYUTLARA ULAŞMASI
PROF. DR. CHRIS IMPEY
Arizona Üniversitesi

PANDEMİ SÜRECİNDE ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİLERİNİ GELİŞTİRME
PROF. DR. ELIZABETH ENGLANDER
Bridgewater State Üniversitesi

KÜNYE

Sunuş :

Murat KAVLAK

Tasarım :

Hüseyin ERDEM

Hazırlayan:

Mustafa Şamil ŞEN

Hüseyin ERDEM

Basım Yayın Kurulu

Mustafa Şamil ŞEN

Hüseyin ERDEM

Yasin ŞEN

Canan DEMİRTAŞ

Esmegül KUŞÇU

Merve Bahşi KAPLAN

İsa DERİNKUYU

Adres:

Sarıkavak Mh. Kumluca Otogarı.

Kat – 2

Kumluca/ANTALYA

Tel:

0242 887 17 87

E-Posta:

kumlucaram@gmail.com

kuramdergi@gmail.com

Web: kumlucaram.meb.k12.tr

KURAM dergisi; Kumluca Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından akademisyen, öğretmen ve alanla ilgilenen gönüllülerin yazılarını paylaşmak, "Özel Eğitim" alanında farkındalık oluşturmak, toplumu bilinçlendirmek ve rehberlik faaliyetlerinde bulunmak üzere maddi bir kazanç beklemeden sosyal sorumluluk çerçevesinde çıkarılmış bir dergidir.

Merhaba değerli okurlarımız,

Kuram Dergisi eylül sayısı günler süren yoğun, yorucu, heyecan dolu ve özverili çalışmaların ürünü olarak karşınızda.

Zorlanma, gerilme ve baskı sizlere de bir şey hatırlattı mı? Eylül sayımızda sizler için Psikolojik Danışman Esmegül KUŞÇU'yla "Stres nedir?", "Stresle nasıl başa çıkılır?", "Durumsal stres kaynakları nelerdir?", "Gelişimsel stres kaynakları nelerdir?", "Herhangi bir stres durumunda ortaya çıkan fizyolojik tepkiler nelerdir?" ... sorularının yanıtlarını aradık.

Çocukların için en önemli varlık onların ihtiyaçlarını gideren yetişkinler olmasına rağmen, çocukluk döneminde kardeşleriyle olan ilişkiler çok önemli olmaktadır. Kardeşlik bağı, insanların çoğu için yaşamlarındaki en uzun süreli ilişkidir. Psikolojik Danışman Canan DEMİRTAŞ sizler için bu uzun süreli ilişkideki kıskançlıkları kaleme aldı.

Ve daha bir dolu içerik...

Bir sonraki sayımızda görüşmek dileğiyle...

Murat KAVLAK

Kumluca Rehberlik ve Araştırma Merkezi
Müdürü

İÇİNDEKİLER

OKULLARI BİRLİKTE AÇACAĞIZ

Eğitmcilerin, sınıflarındaki her bir öğrencinin gözünün içine bakıp derse öyle başladığını ifade eden Bakan Selçuk, bunun böyle devam etmesi ve okulların yüz yüze eğitime açılabilmesi için herkesi sorumlu olmaya davet ederek, "Okulları birlikte açacağız." dediklerini ve bu sorumluluğu paylaşmak istediklerini belirtti...

S:4

AÇIK ÇEVİRİMİÇİ KURSLARIN PANDEMİ SÜRECİNDEKİ DEVASA BOYUTLARA ULAŞMASI

Devasa büyüklükteki çevrimiçi açık kurslar (MOOCs), mart ayından buyana büyümeye devam etmektedir. "Enrollment at Coursera" gibi online platformlar çevirim içi açık kurslar mart ve...

YAZI: PROF. DR. CHRIS IMPEY S:6

PANDEMİ SÜRECİNDE ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİLERİNİ GELİŞTİRME

Bir çok ülkede Covid-19 pandemi sürecinin ağır geçmesi nedeniyle, San Francisco ve Atalanta eyaletleri dahil bir çok eyalette, okullara dönüşlerin riskli...

**YAZI: PROF. DR. ELİZABETH
ENGLANDER S:8**

STRESLE BAŞA ÇIKMA YOLLARI

Günlük yaşantımızın ayrılmaz bir parçası haline gelen stres insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. Tarih öncesindeki insanların bile stresin etkilerini bildiklerini gösteren kanıtlar olduğu söylenebilir...

YAZI: ESMEGÜL KUŞÇU S:11

İŞİTME ENGELLİLERİN KONUŞMA EĞİTİMİNDE SINIR TANIMAYAN YAKLAŞIM (DOĞAL İŞİTSEL-SÖZEL YAKLAŞIM)

Nedir bu doğal işitsel-sözel yaklaşım? Bu yöntemi tartışmadan önce yöntemin...

YAZI: VELİ CAN TÜRKÖĞLU S: 14

KISKANIYORUM KARDEŞİM !

İnsanlık tarihinin bilinen ilk kötülüğü, ilk insan öldürmenin temelini dayandığı noktadır...

YAZI: CANAN DEMİRTAŞ S:16

KORUNMA İHTİYACI OLAN VE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN DESTEKLENMESİ

Çocukların haklarını korumak sadece anne babanın değil, çocukla ilgili tüm çalışanların...

YAZI: GÜLDEN ZORLU S:18

ÖZEL EĞİTİMDE KULLANILAN GÜNCEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Çocukların belirlenen amaçlara ulaşmalarında öğretim yöntemleri önemli bir yer...

YAZI: İSA DERİNKUYU S:19

MASKE TAKMA BECERİSİ ÖĞRETİM PLANI

Özel eğitim sınıfları için maske takma becerisi öğretim planı..

**YAZI: KUMLUCA REHBERLİK VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ S:23**

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ HABERLERİ

BİLSEM'lerden tam 262 eTwinning ulusal kalite etiketi alan proje ..

S: 30

OKULLARI BİRLİKTE AÇACAĞIZ

Eğitimcilerin, sınıflarındaki her bir öğrencinin gözünün içine bakıp derse öyle başladığını ifade eden Bakan Selçuk, bunun böyle devam etmesi ve okulların yüz yüze eğitimle açılabilmesi için herkesi sorumlu olmaya davet ederek, “Okulları birlikte açacağız.” dediklerini ve bu sorumluluğu paylaşmak istediklerini belirtti. Bu süreçte Bakanlık olarak okulların sağlık ve güvenle açılabilmesi için sınıfların sosyal mesafeye göre ayarlanması, dezenfektan, maske tedariği, fiziki ve sosyal yeterlilikler hususunda tüm detayları çalıştıklarını, hazırlıkları ve standartları da tamamladıklarını anlatan Selçuk, uzun süreden beri Sağlık Bakanlığı ve Bilim Kuruluyla Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde yaptıkları görüşmeler neticesinde 2020-2021 eğitim öğretim yılına nasıl başlanacağıyla ilgili kararları olgunlaştırdıklarını söyledi.

Bilim Kurulunun tavsiye kararları neticesinde “aşamalı ve seyrletilmiş” bir modelle 2020-2021 eğitim-öğretim yılına başlanacağını ifade eden Ziya Selçuk, şöyle konuştu: “Buna göre 31 Ağustos 2020 tarihinde okulları uzaktan eğitimle açıyoruz ve öğretim yılımıza da bu şekilde başlamış oluyoruz. 21 Eylül’de Bilim Kurulu tarafından tavsiye edilen sınıflarda aşamalı ve seyrletilmiş şekilde yüz yüze eğitimin de başlamasına karar vermiş bulunuyoruz. Dileyen özel okullar tabii ki 17 Ağustos Pazartesi gününden itibaren uzaktan eğitim araçlarıyla eğitim faaliyetlerine başlayabilecek. Yüz yüze eğitim alamayan öğrenciler eğitimlerine uzaktan eğitim araçlarıyla devam edecekler. Uzaktan eğitim araçları, kendi kademelerine uygun içerikler çerçevesinde EBA televizyon kanalları, kendi öğretmenleriyle yaptıkları canlı dersler ve bu derslerin devamında EBA internetin içeriğindeki birtakım konulardan da oluşuyor.”

Hazırlanan destek materyalleriyle öğrencilerin yanında olmaya devam edeceklerini dile getiren Sel-

çuk, okullar açıldığında öğrencilere, öğretmenlere, okulların destek personeline, servis sürücülerine varana kadar okullarla ilgili herkesin sağlık durumunun HES kodları marifetiyle takip altında olacağını bildirdi.

Bakan Selçuk, ailesinde ya da yakın çevresinde virüs tanısı konulmuş kişilerin bu sistem sayesinde tespit edileceğini ve gerekli önlemlerin alınacağını vurguladı. Servislerde, okul bahçesinde, binasına girişte, ders başlayana kadar maske ve benzeri hususlardaki standartların daha önce hazırlanan kontrol kılavuzu çerçevesinde belirlendiğini anımsatan Selçuk, bu kapsamda hem öğrenciler hem öğretmenler hem de veliler için birtakım rehberler hazırlandığını kaydetti.

Ziya Selçuk, teneffüsler ve benzeri durumlara ilişkin standartların da bu kılavuzlarda yer aldığını ve zamanı geldiğinde ayrıntılı biçimde bunları açıklayacaklarını anlattı. Maske tedarikinin Bakanlık tarafından da sağlanacağını, okulların hijyen standartlarını geliştirmek üzere çeşitli kurumlarla çalışmalarını devam ettirdiklerini aktaran Selçuk, bu standartların denetimi için 2 bin denetmenin şu anda sahada ve okullarda olduklarını ve her bir okulun standardını gözden geçirdiklerini ifade etti. Okulun ilk haftasında da özel bir uyum programı ortaya koyacaklarına işaret eden Bakan Selçuk, “Yani öğretmenlerle ilgili daha önce bir çalışmamız olacak ama çocuklarımız için de bir hafta boyunca uyum çalışmaları konusunda açıklamalarımız devam edecek.” diye konuştu.

“Personel sayısında artışa gidildi”

Okulların hijyenini sağlamak için temizlik ve güvenlik personeli alımının da süratle devam ettiğine dikkat çeken Selçuk, salgın şartları nedeniyle bu personelin sayısında artışa gidildiğine değindi. Okullarla ilgili bütün ihtiyaç kalemlerinin tek tek çıkarıldığını ve il, ilçe, okul düzeyinde nelere ihtiyaç duyulduğunun somut olarak ortaya konulduğunu anlatan Ziya Selçuk, buna uygun şekilde okullara mali destek vermek ve diğer teknik destekleri sağlamak için de gereken planlamaları yaptıklarını, bu hafta içinde il müdürleriyle de bir toplantı yapacaklarını açıkladı.

Her bir ili kendi durumunu dikkate alarak tek tek incelediklerini anlatan Selçuk, kısa zaman içerisinde öncelikli okullardan başlamak üzere bu desteklerin ulaştırılacağını hatırlattı. Bakanlık bürokratlarının çeşitli ilerde gruplar hâlinde risk analizlerine

katılacaklarını ve o illerdeki çalışmalarını takip etme imkânı bulacaklarını ifade eden Bakan Selçuk, bu çalışmalarla yol haritasını ortaya koymayı planladıklarını kaydetti. Bakanlık olarak tüm süreç boyunca sahada ve okullarda olacaklarını belirten Selçuk, "Çocuklarımızın ve öğretmenlerimizin 31 Ağustos itibarıyla başlayacak eğitim öğretim yılını şimdiden kutluyor, okullarımızda buluşmak ve yüz yüze eğitime de bir an önce başlamak temennimizi iletmek istiyorum. Toplumun her bir bireyini salgınla mücadele kapsamında da sorumluluk almaya davet ediyorum." şeklinde konuştu.

"Ayrıntılarıyla paylaşacağız"

Daha sonra soruları yanıtlayan Bakan Selçuk, hangi sınıfların aşamalı şekilde yüz yüze eğitime geçeceğine yönelik soru üzerine, Bilim Kurulunun 21 Eylül'den itibaren yüz yüze eğitimin başlaması konusunda tavsiyesi olduğunu belirtti.

Selçuk, "Hangi yaş gruplarında öncelikli olarak başlanacağı hususunu da yine bilim insanlarının tavsiyeleri doğrultusunda belirleyeceğiz. Zamanı geldiğinde bunu muhakkak suretle ayrıntılarıyla paylaşacağız." ifadesini kullandı. Gelecek yıl sınava girecek öğrenciler için bir planlama yapıp yapılmadığı sorusuna karşılık Ziya Selçuk, "Tabii ki bu sınava giren öğrencilerimizle ilgili müfredat içeriği ve onlara yönelik yapılacak destek çalışmaları konusunda planlamalar yapılıyor." dedi. Selçuk, "aşamalı ve seyreltilmiş" eğitime yönelik bir başka soru üzerine, "Aşamalı ve seyreltilmiş derken, aslında belli sınıf düzeylerinin öncelikli olarak açılmasından ve derslerin ve konuların seyreltilmesi, yani tam olarak içeriğin tümüyle yüz yüze aynı saat ve süre içerisinde değil de belirli konuların belirli noktalarının özellikle ve öncelikle işlenmesini kastediyoruz. Peki seyreltilme sonucunda oluşabilecek açık nasıl giderilecek? Elbette uzaktan eğitimle, canlı dersler

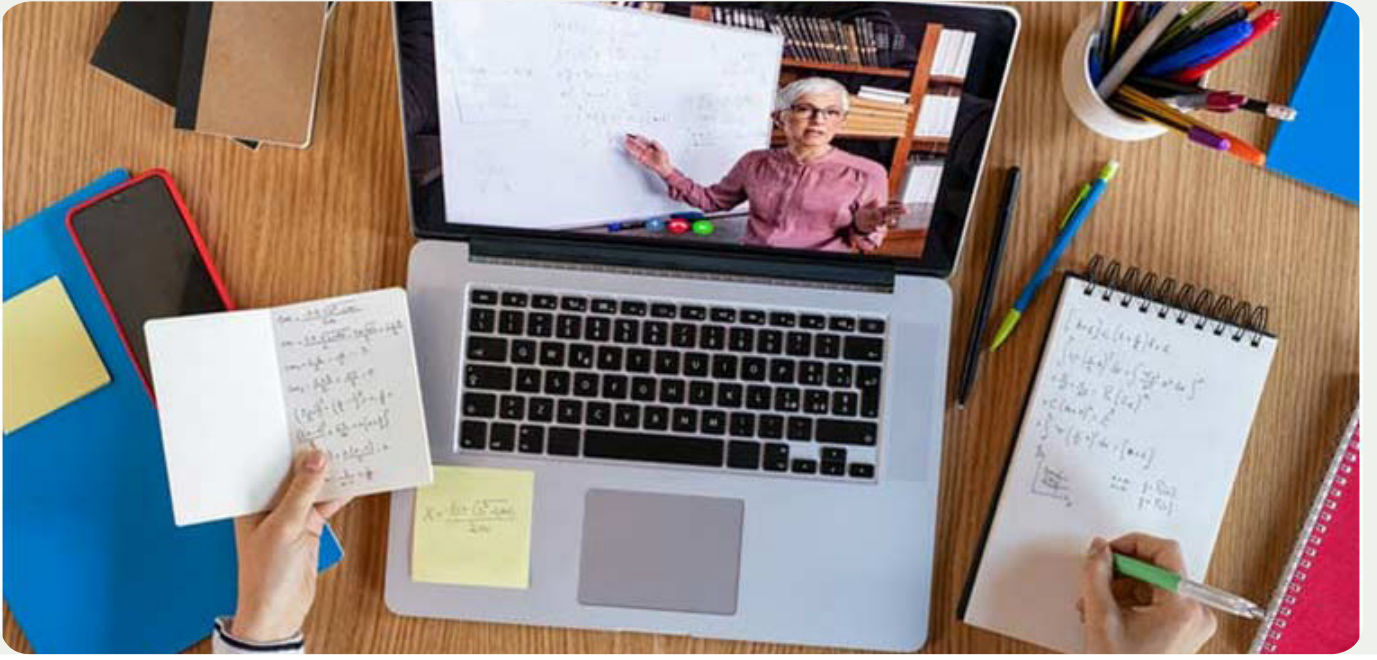
vasıtasıyla ve EBA televizyonları vasıtasıyla giderilecek." yanıtını verdi.

Otizm Spektrum Bozukluğu Riski için Genetik Test

Melbourne Üniversitesi'nden Avustralyalı araştırmacılardan oluşan bir ekip, gelişme riskine sahip otizm spektrum bozukluğunu (ASD- autism spectrum disorder) tespit eden genetik bir test geliştirdi. Melbourne Üniversitesi Nöroloji Mühendisliği Merkezi Başkanı, Prof. Stan Skafidas, testin otizm bozukluğunun gelişimini değerlendirmek için kullanılabileceğini belirtiyor. "Bu test sayesinde, otizm tanısı konulan çocuklarda ve bebeklerde erken müdahaleye yardımcı olabilecek" diyor Prof. Dr. Skafidas. Ayrıca, otizm veya buna bağlı Asperger Sendromu geçmişi olan ailelerde olma olasılığının genetik açıdan daha yüksek olduğu belirtiliyor. Otizm her 150 doğumdan birinde görülebiliyor ve normal olmayan sosyal etkileşimle, iletişim kopukluğu, tekrarlı davranış biçimiyle kendini gösteriyor. Testin % 70' den fazla doğrulukla Avrupa merkezli insanlar üzerinde ASD' yi tahmin edebildiği belirtiliyor. Diğer etnik gruplar için testin validasyonunun sürdüğü belirtiliyor. Klinik Nöropsikoloji bölümü Melbourne ve Monash Üniversitesi'nden Dr. Renee Testa, testin erken müdahale olanağı vererek yetişkinler ve çocuklar arasında davranışsal ve bilişsel zorlukları azaltmaya yarayabileceğini belirtiyor. Otizmin genetik ilişkisi uzun süredir araştırılan bir konu. 3346 otizmli ve bunların 4165 akrabasına ilişkin Amerika Otizm Genetik Kaynak Bankası (AGRE- Autism Genetic Resource Exchange) ve Simons Otizm Araştırma Girişimi Kurumu(SFARI – Simons Foundation Autism Research Initiative alınan veriler) ışığında 146 gende 237 genetik işaret tespit edildi. Test prensip olarak, otizm için risk taşıyıcı ve koruyucu genetik işaretlerin hepsini ölçmeye dayanıyor. Risk taşıyan genetik işaretler puanı yükseltirken, koruyucu işaretler apuanı düşürüyor. Puan yükseldikçe risk artıyor. Test pek çok bilim dalının beraber çalışmasıyla bulundu.

Açık Çevirimiçi Kursların Pandemi Sürecinde Devasa Boyutlara Ulaşması

PROF. DR. CHRIS IMPEY

Astronomi Bölümü, Arizona Üniversitesi

Devasa büyüklükteki çevirimiçi açık kurslar (MOOCs), mart ayından buyana büyüme devam etmekte.

Enrollment at Coursera gibi online platformlar çevirimiçi açık kurslar mart ve nisan ayı arasında %640 büyüme göstererek, 1.6 milyon kullanıcıdan 10.3 milyon kullanıcıya ulaştı. Bu site, üniversite ortaklarını da içerecek şekilde, 3800 kursa erişim imkanı da tanımıştır. Enrollment at Udemy isimli diğer online eğitim sunan site ise şubat - haziran ayı arasında %400'lük büyüme göstermiştir. Hükümetlerin eve kapanma çağrıları ile birlikte buna benzer sitelere kayıt olarak online kurslara katılımlar daha da artarak devam ettiği bilinilmektedir.

Çevirimiçi astronomi eğitimi veren bir astronomi profesörü olarak, bu pandemi süreci ve büyüyen çevirim içi kurslar göz önüne alındığında, eğitimciler ve öğrencilerin, kişi merkezli bir eğitim olan çevirimiçi kurslara katılımlarında oluşabilecek risklerin yeniden düşünülmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Covid-19 sürecinde, benim iki tane kursumda ise katılımcı sayısı on katına kadar çıktı ve geçen yıla göre büyük oranda yeni kullanıcı kaydı oldu.

Açık çevirim içi kurslar (MOOC's) açılımı; **MOOC's nedir?**

"M", devasa boyutta anlamına gelmektedir, bu nedenle devasa boyuttaki insanlar, herhangi bir konudaki online eğitime artık ulaşabilmektedir. Bende astronomi ve astrobiyoloji alanında online eğitim vermekteyim. Bu kurslar tamamen ücretsiz. Kurslarıma şuana kadar dünya genelinde 200.000 kadar insan katıldı.

"O" ise açık anlamını taşımaktadır. Herhangi bir kursa katılmak için internetizin olması yeterli artık ve bir çok kursta ücretsiz.

Diğer "O" ise çevirimiçi anlamında, böylece zaman ve yer sınırlılıkları ortadan kalkmaktadır. İnternet olan istediğiniz yerde ve zamanda, bu kurslara katılabiliyoruz.

"C" ise kurs anlamına gelmektedir; herhangi bir konu hakkında video setleri yada başka materyalleri içeren kurslardır. Bir çok insan online kursları herhangi bir alanda bilgi sahibi olmak için yada hobi gibi farklı ilgi alanlarında eğitim almak için kullanmaktadır, fakat son zamanlarda sertifika programları ve pandemi sürecinde üniversitelerde uzaktan eğitime geçmişlerdir.

Online eğitimler 21. yüzyılın başında ön plana çıkmaya başlamış, hızlıca büyüme eğiliminde olmuştur ve The New York Times, 2012 yılını MOOC yılı ilan etmiştir. Bu süreçte insanlar "hype döngü" diyebileceğimiz, kısa süreçte teknolojinin etkisini abartmışlar ve uzun süreçte ise tahmin edememiş-

lerdir.

Kurslar ve kimlik bilgileri

2013 yılında online eğitimlere başladığımda, kendi online eğitim becerilerimi geliştirmeyi hedefledim.

Arizona üniversitesinde oluşturduğumuz araştırma takımı ise online eğitimlerle ilgili araştırmalar yürütmeye başladı. Araştırmalarımızda, öğrencilerin kursu bitirip bitirmemelerini nelerin etkilediğini ve online eğitim almalarını sağlayan motivasyonları araştırdık.

Son yıllarda, mikro kimlik bilgilerinde hızlı bir yükseliş oldu, farklı eğitsel yöntemler yüksek lisans eğitimine kadar bir çok eğitim basamağında kullanılmaya başlandı. Bunlara ek olarak, özel kuruluşlarda, sadece online eğitim içeren programlarda ise büyük yükseliş yaşandı. 2019 açısından değerlendirildiğinde, 820 farklı küçük eğitim programının ve 50 tane ise yüksek lisans programının online olarak verilmekte olduğunu gördük. Bir çok online eğitim ücretsiz olmasına rağmen, küçük bir ücret karşılığında sertifika da verdiklerini gördük.

Beceri boşluğu

Modern çalışma alanların da yapay zeka ve otomasyon, bilgisayarlar ve yeni uygulama ve programlarla değişmeye devam etmektedir.

İş verenler beceri boşluğu tanımını bir işi yaparken gerekli olan beceriler ve çalışanların sahip oldukları beceriler arasındaki uyumsuzluk olarak tanımlamaktadır. Bazıları ise beceri boşluğunu mit olarak tanımlamaktadır. Geleneksel yöntemle eğitim veren üniversiteler, iş verenlerin değişen ihtiyaçlarına cevap vermekte zorlanmakta, bu nedenle iş ile ilgili güncel becerilerin öğretiminde online eğitimler öne çıkmaktadır.

İşverenler ve öğrenciler açısından faydaları

Araştırmacılar bu süreçte, katılımcılar açısından online eğitimlerin daha niteliksel olması için geçerli modeller geliştirmeye çalışmaktadır. Öğrenciler genellikle iş performanslarını arttırmak, yeni bir işe başlamak ve yeni bir iş başvurusunda kendilerine avantaj sağlayabilecek eğitimler almak için yani kariyerlerine faydalı olacağını düşünerek online eğitime katılmaktadır.

Online eğitimlere katılan insanlar genellikle bu eğitimleri boş zamanlarında almaktadır. İş verenler açısından ise kendi çalışanlarına maliyeti ucuz bir eğitim verme fırsatını kaçırdıklarını ortaya çıkarmıştır.

Bazı online eğitim veren şirketler ise çalışanların değişen piyasa koşullarına ve gereksinimlerine uyum sağlamaları ve yeni konularda bilgi sahibi olmaları için fırsat olarak değerlendirmiştir.

Udacity, 2011 yılında online eğitim vermek için Sebastian Thrun tarafından California eyaletinde kuruldu. Sonraki yılda, Sebastian Thrun Stanford üniversitesinde yazılım ile ilgili eğitim vermek için şirketten ayrıldı. 2018 yılında ise online eğitim vermelerine ve şirket giderlerinin diğer şirketlere göre daha az olmasına rağmen neredeyse şirket iflasını açıklayacaktı. Sebastian Thrun şirketi kurtarmak için 2018 yılında Stanford üniversitesinden ayrılarak şirkete geri döndü. Online eğitimleri şirket odaklı hale getirdi. Amazon ve Google gibi büyük şirketlerin çalışanlarını da içeren programlama ve veri bilimi ile ilgili eğitimler vermeye başladı ve büyük şirketler için popüler hale geldi.

Udacity şuanki yapısı ile, öğrencilerin mevcut eğitimlerinde derinlemesine bilgi sahibi olabilecekleri, endüstriyel ihtiyaçları ve gelişmeleri takip eden programlar sunmaktadır. Eğitimler ortalama olarak 4 ay sürmekte, haftalık 10 saatlik eğitim vi-

deoları içermektedir. Bir eğitim ise ortalama olarak 1.200 dolar tutmaktadır. Benzer şekilde kendileri yüksek lisans programlarını ise 1.000 dolardan online sertifika programı olarak vermektedir. Bu yüksek lisans programı, normal yüksek lisans programındaki tüm kursları içermektedir. Eğitim konuları ise, teknoloji, iş ve yönetim alanında yoğunlaşmaktadır.

Üniversiteler ise online eğitimlerine kendi eğitim alanlarını ihlal eden rakipler olarak görmektedir. Kendi verdikleri genellikle yüksek ücretli yüksek lisans programları düşünüldüğünde, online eğitimler katılımcılar açısından daha uygun olduğu kesindir. Üniversiteler bu rekabetçi ortamda, online eğitimlere kendileri de geçerek, hayat boyu öğrenmeyi destekleyen, becerilerini geliştirmek isteyen bireylere dönük online eğitimler açmaya başlamıştır. Dijital çağ olarak kabul edilen bu yüzyılda, eğitimde dinamik değişimlerde kendileri de yer almaya çalışmaktadırlar.

Yeni online öğrenciler

Genellikle online eğitime katılan öğrenciler iki motivasyona sahiptir. Bazıları genel ilgilerini geliştirmek ve kişisel gelişim için motive olmakta, bazıları ise, profesyonel gelişim sağlamak için online eğitimlere katılmaktadır. Peki yeni katılımcılar kimdir?

Genel olarak bu kişilerin motivasyonlarını belirtmek için çok erkendir. Fakat astronomi kursunda yaptığım araştırmada, bunların önceki online eğitime katılanlara göre daha genç olduklarını tesbit ettim. Şimdiki online eğitim alan katılımcıların yarısından fazlası 20 yaş ve altı kişiler.

Öğrencilerimizin bir çoğu ise tüm online eğitim programını almakta ve hindistan kökenlidir. Online eğitimimize katılan katılımcıların yine büyük çoğunluğu gelişmekte olan ülkelerden katılmaktalar, genellikle asya kıtasındandır. En az çoğunluğu ise İngiltere ve Avrupa kökenli öğrenciler oluşturmaktadır. Ücretsizde olsa kurslarımıza katılan öğrencilerin çoğu online sertifika istemektedir.

Lisans ve Yüksek Lisansı Daha Erişilebilir Yapmak

Pandemi süreci tekrar online eğitimlere olan ilgiyi arttırdı. Ayrıca online eğitimlerin üniversite ve yüksek lisans eğitimleri almak isteyen öğrenciler arasındaki fırsat eşitsizliğini de azalttığı bilinmektedir. Küresel anlamda farklı ülkelerde ki ise öğrenciler ucuz ve ücretsiz bir çok eğitime katılabilir hale geldiler. Günümüzde online eğitimlere katılan öğrenci sayısı 110 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Öğrenci-

lerden lisans ve üstü eğitime katılan sayısı 1970'lerde normal nüfusun %3 civarında iken 2015 yılında %10 lara kadar çıkmıştır. Dünya genelinde hala 700 milyon lise düzeyinde eğitim alan ve bitiren öğrenci, üniversite eğitime katılacak imkanı bulamamaktadır. Bu öğrencilerin çoğu ise gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır. Eğitim hala yüksek gelir sağlamak ve ekonomik olarak rahat bir yaşam sürmek için bir araç olmaya devam etmektedir. Bu nedenle sosyal adaletsizliğin azaltılmasında eğitim önemli bir rol oynamaktadır.

Pandemi süreci bizlere, online eğitimlerin gerçek potansiyelini görmemiz açısından bir ışık tutmuştur.

DUYGULARI İFADE ETMEK KORKUYU AZALTABİLİYOR

Stresli durumlarda duygularınızı ifade etmek, sizin korkunuz ve endişenizi azaltabilir mi? Kaliforniya Üniversitesi(UCLA), Los Angeles, psikoloji bölümünün yaptığı yeni araştırmaya göre, o an korkunuzla yüzleşip duygularınızı ifade edebilirsiniz, etkisini azaltabiliyorsunuz.

Psikologlar ölmekten korkan 88 insan üzerinde bir deney yaptı. Üstü açık bir kabin içindeki tarantulaya yavaş yavaş dokunmaya çalışmaları söylendi. Dört farklı gruba ayrılan katılımcılardan, ilk gruba tarantulayı gördüklerinde ne hissettiklerini ve reaksiyonlarını ifade etmeleri söylendi. İlk gruptakiler böylece " Bu çirkin ve korkunç örümcektir tırsıyorum, korkuyorum." gibi ifadelerle hislerini dışa vurular.

Kaliforniya Üniversitesi' sinden profesör Michelle Craske, herkesin farklı tepkiler gösterdiğini görmenin ve duyguların değişebileceğini görmenin oldukça enteresan olduğunu söyledi. İkinci gruba, tarantulayı tehdit olarak görmemeye çalışmaları belirtildi. Bu gruptakilere de, "Bu küçük örümcek beni incitemez, korkmuyorum ondan" gibi cümleler sarf etti. Bu zaten hepimizin bildiği genel yaklaşım. Üçüncü gruba ise subjeler(denekler) tecrübeleriyle alakasız şeyler söylerken, dördüncü gruptakilere hiç bir şey belirtilmedi sadece tarantulayla yalnız bırakıldı. Bütün katılımcılar bir hafta sonra tekrar tarantulaya yaklaşmaları ve mümkünse dokunmaları belirtildi. Araştırmacılar subjelerdeki psikolojik değişimi ellerinin ne kadar terlediğine göre değerlendirdi. Bunun etkili bir yöntem olduğu belirtiliyor. Araştırmacılar ilk grubun diğer gruplara göre daha fazla ilerleme kaydettiğini gördü. Bu gruptakiler tarantulaya daha fazla yaklaşabildi ve daha az terledi. Ayrıca duygusal olarak daha az etkilendiler.

Araştırma Psychological Science jurnalinde yayınlandı. Böylece korkuyu açık açık belirtmenin, oldukça etkili olduğu görüldü. Beyindeki ventrolateral prefrontal korteksin sağ tarafının, duyguların ve hislerin oluştuğu ve düzenlendiği bölge olduğu belirtiliyor. Beynin bu bölgesinin gizmini halen koruduğu, bu ikisinin nasıl birlikte çalışabildiği anlaşılabilmiş değil. Ayrıca, beynin bu bölgesi, önemli durumlarda basitçe duygularımızı kontrol etmemizi sağlıyor.

Kaynak : sciencedaily.com

PANDEMİ SÜRECİNDE ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİLERİNİ GELİŞTİRME

Prof. Dr. Elizabeth Englander

Psikoloji Bölümü, Bridgewater State Üniversitesi

Bir çok ülkede Covid-19 pandemi sürecinin ağır geçmesi nedeniyle, San Francisco ve Atalanta eyaletleri dahil bir çok eyalette, okullara dönüşlerin riskli ve normal günlük aktivitelere dönüşlerin hala güvensiz olduğu kabul edilmektedir. Bir çok eyalet şuanda uzaktan eğitimi sürdürme kararı almaktadır.

Dijital teknolojinin psikolojik etkileri üzerine yaptığım araştırmamda, eve kapanma ve izolasyon sürecinde, bir çok çocuğun ve gencin sosyal becerileri ile öz güvenlerinin olumsuz yönde etkilendiğini ve kendilerini daha çok yalnız hissetmeye başladıklarını ortaya çıkardık. Bu nedenle, gençlerin ve çocukların pandemi sürecinde benzer risklere karşı

korunabilmesi için bazı önlemler alınması gerekmektedir.

Diğer insanlara odaklanabilme

Çocuklar için en önemli sosyal becerilerden birisi, iletişim esnasında iletişim kurulan kişiye karşı ilgi- li olma, odaklanabilmesidir. 300 genç ile yapılan uzun dönemli bir araştırmada, uzun süreler zamanını ekran başında geçiren gençlerin, kendi ihtiyaçlarına ve kendilerine daha fazla yoğunlaştıkları, diğer insanlara ve iletişim kurdukları kişilere daha az ilgi gösterdiklerini ve odaklandıklarını ortaya çıkarmıştır. Bir diğer araştırma da ben merkezli yaklaşım sergileyen bireylerin, arkadaşları ile daha fazla sosyal problemler yaşadığını ortaya koymuştur.

İyi haber ise, teknolojiden bağımsız olarak yapılan düzenli ve günlük aktiviteler, çocukların dikkat sürelerini arttırabilir ve diğer insanlara daha fazla odaklanmalarını sağlayabilir. Örneğin, kitap okuma ve yemek yapma gibi birlikte yapılabilecek aktiviteleri belirlemeleri, ev içerisindeki çocukların sosyal becerilerini olumlu yönde etkilemekte ve diğer insanlara karşı daha duyarlı ve ilgili olmalarını sağlamaktadır. Buna benzer birlikte yapılan aktivitelere katılan çocukların, akran vb ilişkilerde kendilerini daha iyi hissettiklerine dair bir çok araştırma bulunmaktadır.

Çocukların birlikte oyun oynarken arkadaşlarına daha çok odaklandıklarını ve onlarla ilgilendikleri bilinmektedir, sosyal mesafe büyüdükçe, arkadaşlarına karşı ilgi ve dikkatleri azalmaktadır. Çocuklar evin dışında vakit geçirdikçe, arkadaşlarıyla daha

fazla odaklanmakta, sonrasında ise ev ödevlerine daha iyi yoğunlaşabilmektedir. Bunlara ek olarak, yoga ve rahatlama egzersizleri, örneğin nefes alma egzersizi yine çocukların odaklanma becerilerini geliştirmektedir.

Sohbet etmeye teşvik edin

Okul, çocukların yüz ifadelerini okuma ve anlamlandırma ve vücut dilini anlama becerileri, sohbet edebilme ve iletişimi yönlendirme, değiştirme yada başlatıp bitirme gibi becerilerin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Okullara düzenli giden öğrenciler, daha önce planlanmayan diğer insanlar ve akranlarıyla iletişim kurması, diğer insanlarla nasıl tanışacakları ve iletişim başlatacakları ile ilgili de kazanımlar elde etmesini sağlamaktadır. Online eğitimlerde sosyal becerilerin geliştirilmesinde ise ailelerin veya koruyucu ailelerin takip edebileceği bir kaç adım olabilir.

Başkalarının yüzlerine ya da gözlerine bakarak karşıdaki kişinin duygularını tahmin etme gibi yapılabilecek bazı aktiviteler çocukların sosyal becerilerini geliştirmede yararlı olabilir. Örneğin, "Gözlerden Düşünceleri Tahmin Et" etkinliğinde kişiler resim kartlarındaki kişilerin yüzlerine bakarak, o kişinin deneyimlediği duyguyu tahmin etmeye çalışmaktadır.

Ailelerin birlikte geçirdiği zaman ise sosyal ve iletişim becerilerini geliştirecek en önemli zamanlardır. Bu nedenle, yemeklerin birlikte yenmesine ve bu yemekler esnasında dikkati dağıtıcı telefon ve televizyon gibi teknolojik aletlerin kapalı olmasına dikkat edilmelidir. Araştırmalar, aileleriyle birlikte yemek yiyen çocukların, akranlarıyla daha güçlü ilişkiler kurdukları, ilişkilerinde daha az gerginlik yaşadıkları ve daha az zorbalık sergiledikleri göstermiştir. Elektronik aletler haricinde el yazısı ile ödev ve

mektup yazmak yine çocuklara faydalı olabilir. Veliler, mahallelerinden uzak yerlerdeki kişilerle çocukların mektuplaşmasına teşvik edebilir. Yabancı akranlarıyla iletişim kurarken çocuklar, karşıdaki kişinin sevdiği etkinlikler ve yemekler gibi ilgilerini öğrenmeye çalışacakları için iletişim becerilerine olumlu etkisi olacaktır.

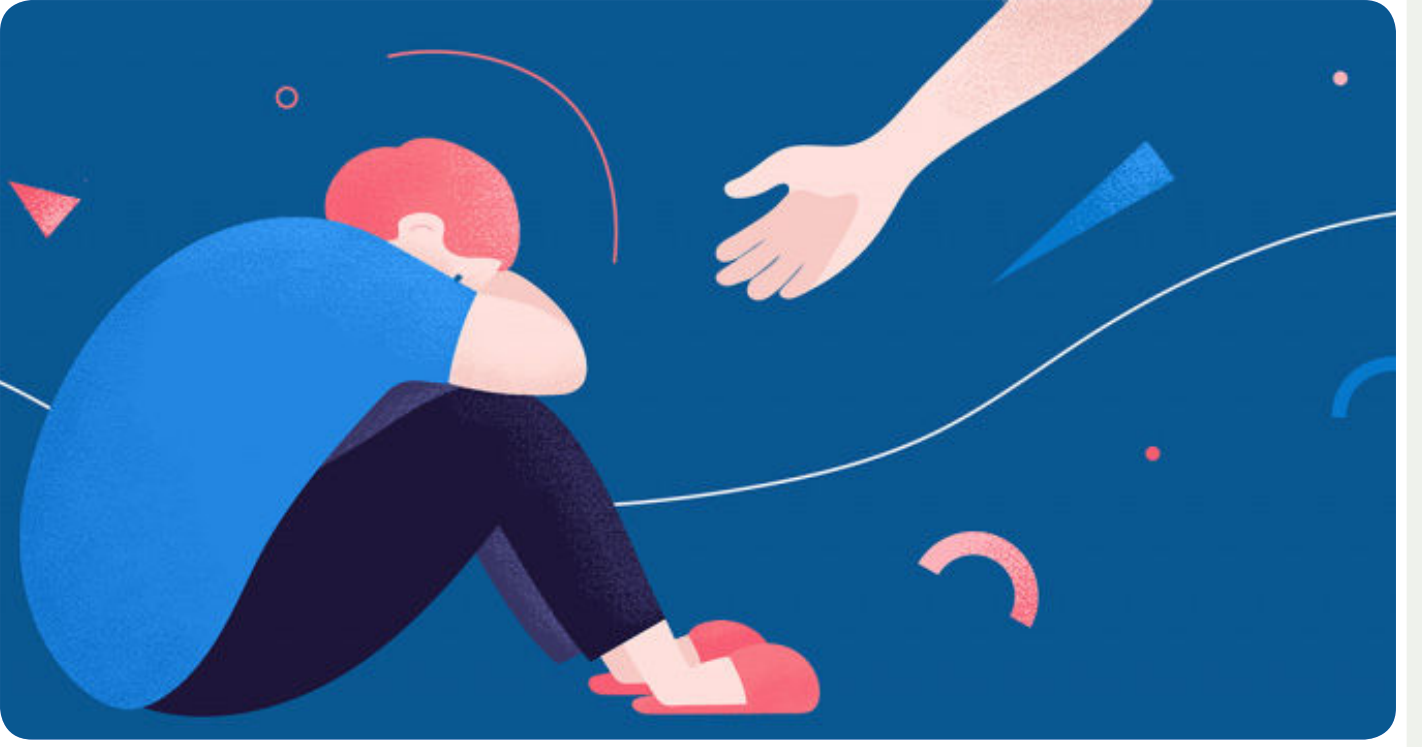
Arkadaşlığı devam ettirmek

Evlerine kapalı olan çocukların akranlarıyla veya okuldaki arkadaşlarıyla iletişimlerini koparmamaları için velilerin yaratıcı düşünceleri ve çocukların iletişim kurabilecekleri ortamları yaratmaları gerekmektedir. Skype, zoom veya facebook gibi uygulamalar faydalı görülebilir fakat yetişkinleri bu tür uygulamaları kullanmanın yordduğu gibi, çocuklarda bunları kullanmaktan yorulabilir.

Çocuklarınıza kısa mesaj ya da metinler ile uzun iletişim mesajları arasındaki farkı öğretmek gerekir. Kendi araştırmalarımdan, çocukların eğlenceli ve kısa iletişim ile iyi arkadaşları arasındaki farkı anladıklarını biliyorum. Çocukların daha uzun ve aralıklı mesaj yazmaya teşvik edilmesi, çocukların akranlarıyla daha güçlü arkadaşlıklar kurmalarını sağlayacaktır.

Sosyal mesafenin önemli olduğu dönemde, çocukların evlerde kapalı olmasının olumsuz yönlerini en aza indirmek için, 1.5 metre sosyal mesafe kurularak ve maske takılarak çocukların arkadaşlarıyla dışarda görüşmesinin çocukların sağlığını olumsuz etkilemeyeceğini, Covid-19 dan böylece korunabileceklerini ama sosyal iletişimlerinde olumsuz etkilenebileceğinin farkında olunması gerekir.

Buna ek olarak, öğretmenlerin sınıflarına online ders anlatırken, sınıfları küçük gruplara bölmeleri ve çocukların birlikte yapabilecekleri etkinlikleri planlaması, online eğitimde iletişimi arttırıcı önlemler alınmasında çocukların sosyal becerilerini geliştirmek açısından etkili olacağı unutulmamalıdır.

STRESLE BAŞA ÇIKMA YOLLARI

Esmegül KUŞÇU

Psikolojik Danışman

Günlük yaşantımızın ayrılmaz bir parçası haline gelen stres insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. Tarih öncesindeki insanların bile stresin etkilerini bildiklerini gösteren kanıtlar olduğu söylenebilir. Stresin kelime anlamına bakıldığında Latince’de “estricia”, eski Fransızca’da “estree” kelimesinden geldiği görülmektedir. Zorlanma, gerilme ve baskı anlamlarına gelmektedir. Stres, nesnenin ve kişinin bu tür güçlerin etkisi ile biçiminin bozulmasına, çarpıtılmasına karşı bir direnç anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Çağdaş toplumların önemli bir sorunu olarak nitelenen stres, esasen günlük yaşamın değişmez bir parçası konumundadır. Ne olursa olsun yaşamımız içerisindeki zihinsel değişimler, uyumsuzluklar, çatışmalar, vücut sağlığımızda meydana gelecek bir bozukluk, günlük rutin yaşamımızda değişikliğe neden olan herhangi bir şey stres vericidir. Stres, organizmanın bedensel ve ruhsal sınırlarının tehdit edilmesi ve zorlanması sonucunda ortaya çıkan “zorlanma ve uyum gösterme süreçleri içerisinde karmaşık, duygusal, davranışsal tepkiler ile bu tepkilerin fizyolojik bağlantılarıdır.

STRESLE BAŞA ÇIKMA

Stres yaşantısının yer aldığı bağlamda bireyin, sorunu ve soruna yönelik kullanabileceği kaynakları değerlendirmesi sonucunda, bilişsel, duygusal, bedensel ve davranışsal alanlarda gösterdiği çabalara bağlı olarak, sorunun kendisini ve/veya sorun yoluyla yaşanan olumsuz duyguları gidermeye yönelik çaba harcamasıdır.

DURUMSAL STRES KAYNAKLARI

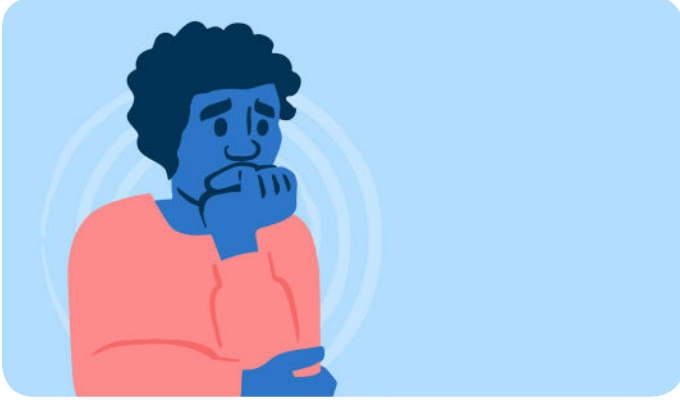
Yaşama uyum sağlama sürecinde bireyin yaşam koşullarında, çoğunlukla ani ve beklenmedik biçim ve nitelikte oluşan değişimlerdir. Durumsal stres kaynaklarından en sıklıkla çalışılan boyutun travmatik stres yaşantıları olduğu görülmektedir. Travmatik stres yaşantılarının önemli bir boyutu da, travmayı doğrudan yaşamayan yanı sıra, travmaya doğrudan ya da dolaylı tanık olma boyutudur. Travma sonrası stres bozukluğu olarak tanımlanan ruhsal rahatsızlığa yol açabilecek bu tür pek çok yaşantı söz konusudur. Örneğin, bir aile üyesinin ya da yakın bir arkadaşının ölümünü aniden öğrenmek ya da beklenmedik bir biçimde ceset ya da ceset parçalarıyla karşılaşmak gibi yaşantılar bu tarz zorluklara zemin oluşturabilmektedir. Travmatik olaya tanık olmak ya da olayı öğrenmek yoluyla ikincil travmatik stres yaşantısının gerçekleştiği bildirilmektedir.

GELİŞİMSEL STRES KAYNAKLARI

Yaşama uyum sağlama sürecinde, gelişim görevleri aracılığı ile yaşanan değişimlerdir. Gelişimsel olarak farklı dönemlerdeki bireylerin farklı stres yaşantılarının olmasının bir boyutu da yaşananların

anlamlandırılmasındaki farklılıklar yoluyla ortaya çıkmaktadır.

Örneğin yaşam, yetişkinler için yaşanacak zamanın azalması anlamını taşımakta, geçmiş açısından kaybedilenleri, gelecek içinse ölümü ifade etmekte iken, ergenler için yaşam, kaybedileni değil kazanılacak, yaşanılacak olanı temsil etmektedir. Çünkü ergen yaşamın başlangıcındadır.

STRES VE STRESLE BAŞA ÇIKMAYA YÖNELİK BİYOLOJİK BAKIŞ AÇISI

İnsan için stres, en genel anlamıyla bir dengenin bozulduğu ve yeniden uyum yapılması gerektiğine yönelik bir işaret olarak tanımlanabilir. Burada dikkat çekici olan, stresin temelinde bir denge bozulması, bir olumsuzluk olmasına karşın, uyum sağlama sürecinde olumlu ve güdüleyici nitelik de taşımaktadır.

Yaşama uyum sağlama sürecinde canlının, öncelikle yaşamda kalmaya yönelik oluşu söz konusudur. Canlının yaşamını sürdürebilmesi için ise, biyolojik, psikolojik ve sosyal olmak üzere üç tür denge durumunu koruması gerekmektedir. Canlılığın sürdürülebilmesinde, yaşamı doğrudan tehdit eden yaşantılar kadar (savaşlar, kazalar, hastalıklar, yaralanmalar vb.) doğrudan yaşamsal olmasa da psikolojik olarak tehdit içeren psikososyal içerikli yaşantılar da (başarısızlıklar, kayıplar, gündelik zorluklar vb.) denge durumlarını etkilemektedir. Stres oluşturan durum ve koşullara karşı geliştirilen uyum süreçlerinin temel hedefi, canlıyı yeniden denge durumuna döndürmektir. Bu süreçler, aslında stres durumundaki tepkileri ifade eder ve fizyolojik, duygusal, davranışsal ve bilişsel nitelikli olabilir. Stresin acil bir durum tepkisi olarak tanımlandığı Cannon'un yaklaşımında biyolojik varoluş ve uyum gereksinimi ele alınmaktadır. Buna göre, "stres, organizmanın, kendi yaşamını ve çevreye uyumunu (dengesini) tehdit eden bir unsura (uyarıcıya) gösterdiği ve varoluşsal değeri olan bir "sa-

vaşma ya da kaçma" tepkisidir"

Herhangi bir stres durumunda ortaya çıkan fizyolojik tepkiler şöyle sıralanabilir;

1. Bedene daha fazla enerji sağlamak için hormon üretiminin artması.
2. Rahatlama ve gevşeme durumlarından sorumlu parasempatik sistemin yavaşlaması.
3. Hareket ve enerjiden sorumlu sempatik sistemin hızlanması.
4. Bedende birikmiş şeker ve yağlar, hızlı enerji sağlamak üzere kana karışması.
5. Beyine, kaslara ve gerekli organlara yeterli oksijeni sağlamak üzere solunumun hızlanması.
6. Beyine, kaslara ve gerekli organlara yeterli kan göndermek üzere kalp atışlarının hızlanması ve kan basıncının artması.
7. Eller, ayaklar ve deriye yakın bölgelerdeki kanın, beyin ve gövde kaslarına doğru giderek, kol ve bacaklarda ortaya çıkabilecek bir yaralanma durumunda daha az kan kaybı olmasının sağlanmaya çalışılması.
8. Kana daha çok alyuvar karışarak, daha çok oksijen taşınmasının sağlanması.
9. Kasların hareket için hazırlanması ve gerginleşmesi.
10. Sindirim sisteminin durması, sistemdeki kanın beyin ve kaslara yönelmesi.
11. Terlemede artış sağlayarak, vücudun aşırı ısınmasının önlenmesi.
12. Bağırsak ve idrar torbası kaslarının, kaçma durumunda vücudu hafifletmek için gevşemesi.
13. Gözbebeklerinin genişleyerek, göze daha fazla ışık girmesine, dolayısıyla görüşün keskinleşmesine yardımcı olması.
14. Tüm duyumların en üst işleyiş düzeyine gelmesi.

Bütün bunların sonucunda bireyin farkedebildikleri ise; Nabızda artış, terlemede artış, kasılmış bir mide, gergin kaslar, kalbin hızlı hızlı çarpması, nefeste daralma, dişlerin gıcırdatılması, çenenin ka-

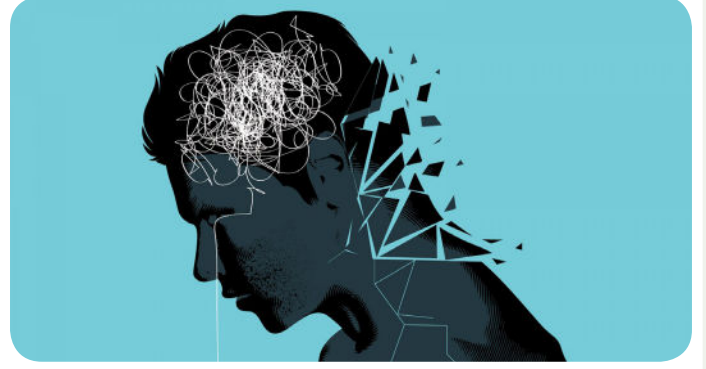
sılması, konsantrasyon güçlüğü, aşırı tedirginlik ve duyguların yoğunlaşmasıdır.

STRES VE STRESLE BAŞA ÇIKMAYA YÖNELİK PSİKOSOSYAL BAKIŞ AÇISI

Canlının yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan üç tür dengeden (biyolojik, psikolojik ve sosyal) psikolojik dengenin, bireyin bilişsel, duygusal ve davranışsal düzenekleri arasındaki dengeyi ifade ettiği görülmektedir. Bilişsel denge insanın, dış dünyadaki uyaranlarla o uyaranlara ilişkin kendi zihninde oluşan şemaların uyuşması anlamını taşıdığı için varoluşsal değeri vardır. Biyo-psiko-sosyal dengede bir değişme söz konusu olduğunda, bu değişimin varoluşa yönelik bir tehdit olarak yorumlanması sonucunda korku ve kaygı gibi duygusal tepkiler ortaya çıkabilir. Bunu yaratan uyarıcılar, öldürücü bir silah, deprem gibi biyolojik yaşamı tehdit edebilecek bir uyarıcı olabildiği gibi, sevdiğimiz birini kaybetme, sınavda başarısız olunacağı düşünceleri de psiko-sosyal varoluşa yönelik tehdit içeren uyarıcılar olarak yorumlanabilir. Uyarıcılar, kişinin yaşam alanına yönelik müdahale olarak algılandığında da genellikle öfke/kızgınlık duyguları yaşanmaktadır. Bu duyguların kendileri de doğrudan duygusal dengenin bozulmasına yol açtıklarından, bunlarda başlı başına stres yaratıcı olabilirler. Ayrıca bu olumsuz duyguların kendileri de duygusal dengenin bozulmasına yol açarak doğrudan stres yaratıcı nitelik kazanabilirler. Stres ve stresle başa çıkmaya yönelik biyolojik açıklamalar açısından da bilişsel dengenin önemli yeri olduğu görülmektedir. Bununla birlikte psikososyal yaklaşımın içinde de bilişsel süreçler odakta yer almaktadır. Şöyle ki, stres tepkisi sırasında keskinleşen dikkat süreçleri, hızlanan uzun ve kısa süreli bellek ve bilgi işleme süreçleriyle sorun çözme yollarının düşünülmesi söz konusudur. Bu bilişsel süreçler yoluyla düşünme, ilişkiler arama, uyaranlar arasındaki ortaklıkları yakalama vb. yollar kullanılarak, soruna en uygun çözüm yolu seçilmektedir. Beden ve biliş alanındaki bu etkinlikler sırasında oluşan fizyolojik tepkiler aslında stresi azaltmak için bilinçli olarak yapılması gerekenlere yönelmede önemli bir rol oynamaktadır. Stres ve stresle başa çıkmaya yönelik psikososyal bakış açısını ayrıntılı değerlendirebilmek için konuyu gelişimsel açıdan incelemek yararlı olacaktır.

STRESLE BAŞA ÇIKMA İLE BEDEN SAĞLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

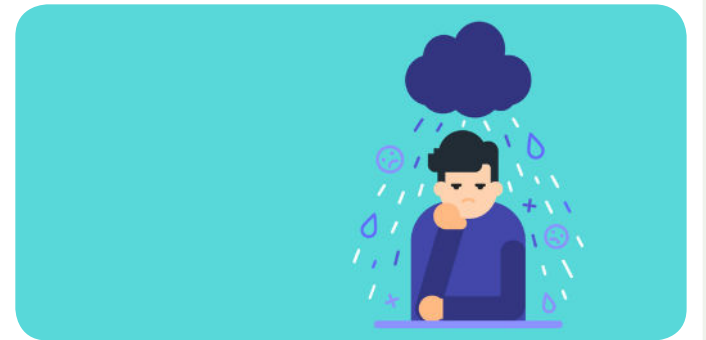
Stres yaşama ve stresle başa çıkma ile beden sağlığı arasındaki ilişki gerek gündelik yaşamda gerek-

se bilimsel alanda sıklıkla ele alınan konulardan biridir. Stres yaşama ve başa çıkma ile beden arasındaki ilişki biyolojik bakış açısı yardımı ile izlenebilmektedir. Bedenin strese maruz kalma koşulları ve stresle başa çıkma sürecinin özelliklerine göre değişebilen hastalıkların gelişme olasılığı söz konusudur.

Fizyolojik, bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutta yer alabilen stres belirtilerinin uzun süreli ya da yoğun olması sonucunda, her biri beden üzerinde kalıcı olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Dolayısıyla stres yaşama ve beden sağlığı arasındaki ilişkide başa çıkma en önemli bileşen olarak karşımıza çıkmaktadır.

Psikolojik stresin fiziksel hastalığa yol açması iki biçimde olabilmektedir. Birincisi, yukarıda belirtilen stres durumlarında, organ ve sistemlerin daha çok çalışmaya zorlanması ve bunun uzun sürmesi sonucudur. İkincisi ise, stresin bedenin bağışıklık sistemi üzerindeki olumsuz etkileri ve uzun süren stres sonucunda bedenin hastalıklara karşı koruma yeteneğini yok etmesiyle ortaya çıkar.

Stres durumunda ortaya çıkan fizyolojik tepkilerin ortaya çıkışının temel nedeni yaşamsal olmasına karşın, bedenin üzerindeki bazı ek baskı ve zorluklar da stres koşullarındaki fizyolojik tepkilerin hem nedeni hem sonucu gibi ortaya çıkabilmektedir. Bu etkenler arasında, beslenmeden (protein, karbonhidrat, nişasta, yağ, vitamin, su), uyku-dinlenme, sosyal iletişim özelliklerine kadar pek çok etken bu duruma yol açabilmektedir. Bu etkenler açısından

yoksunluk ya da aşırılık stres durumuna yol açan koşuldur. Ayrıca özellikle beslenme ya da uykuya ilgili aşırılık ya da yoksunluk başka kaynaklı stres yaşantılarının sonucu olarak da ortaya çıkmaktadır

STRESLE BAŞA ÇIKMA İLE RUH SAĞLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Stres yaşama ve stresle başa çıkma uyum sağlama sürecinde temel inceleme alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Uyum sağlama sürecinde en sıklıkla karşılaşılan ruh sağlığı sorunları ise kaygı ve depresyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplum ruh sağlığı açısından depresyon, önemli bir ruh sağlığı sorunu olarak görülmektedir. Depresyonu gerek oluşumu ve gerekse tedavisi açısından geniş kabul gören yaklaşım bilişsel yaklaşım temelinde geliştirilen depresyonun bilişsel kuramıdır.

Kurama göre depresyonun oluşması ve sürmesinde;

- Kendini, dünyayı-yaşantıları ve geleceği olumsuz algılamak,
- Olumsuz düşüncelerin otomatik olarak ortaya çıkması,
- Bilgi işleme ve algıda sistematik hataların olması ve
- Temel işlevsel olmayan sayıltıların ortaya çıkması söz konusudur.

Önemli bir ruh sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkan diğer bir konuda kaygı zorluklarıdır. Hastalıklı kaygının azalması temelde özgür ve açık bir biçimde sorunların tartışılması önemlidir. Bazı durumlarda ilaç kullanımı da gerekebilir. Ancak hastalıklı kaygının azalmasında en etkili yöntemlerin değişik türlerde psikolojik teknikler olduğunu bildirmektedir (sistemik duyarsızlaştırma, operant koşullama, model olma, psikolojik tedavilerle ilaç kullanılması). Bilişsel ve motivasyonel değişkenler tüm yöntemlerin yanında sonucu etkileyen değiş-

kenlerdir.

STRESLE BAŞA ÇIKMADA KULLANILAN ETKİLİ VE ETKİSİZ YOLLAR

Stresle başa çıkma, en temel biçimde stres yaşantısının olumsuz sonuçlarını azaltma ya da yoketmeye yönelik çabalarla stresin etkisini olumlu düzeyde tutabilme olarak tanımlanabilmektedir. Stresle başa çıkmak için kullanılan yol ve yaklaşımlar stres yaşantısının yer aldığı boyutların her birinde ayrı ayrı ya da birlikte ele alınabilmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi stres, fizyolojik, bilişsel-duyuşsal ve davranışsal boyutların her birinde göstergeleri (stres belirtileri olarak tanımlanan) olabilen bir yaşantıdır ve bu boyutların her biri diğerleriyle etkileşim halindedir. Dolayısıyla stresle başa çıkma çabalarında da, stresin olduğu bu boyutlardan en az biri odakta olmak üzere hepsi bir biçimde yer almaktadır. Stres yaşamının kaçınılmaz olması ve stresle başa çıkmanın bir yandan varoluşsal diğer yandan gelişimsel özellikler taşıması dikkate alındığında, başa çıkmanın temel hedefinin stres yaşantısının olumsuz sonuçlarından korunmak olduğu görülmektedir. Stres yaşantısının olumsuz sonuçlarından korunmak, başa çıkma davranışlarının etkililiğini anlatırken, stres yaşantısının olumsuz sonuçlarından korunamamak da stresle başa çıkma davranışlarının etkisizliği anlamını taşımaktadır.

Stres verici yaşantılarla nasıl başa çıkıldığı konusunda yapılan çalışmalarda, stresle başa çıkma konusunda sıklıkla kullanılan yolların neler olduğu ve nelere bağlı olarak değişiklik gösterdiği konusunda; erken dönem (ilk çocukluk yılları), boşanmış-ayrı ve evli annelerle çocuklarının stres yaşantıları, başa çıkma ve psikolojik uyum çabalarının, anne babanın çocuğa karşı tutumunun, anne babaya ait başa çıkma davranışının, ailenin ekonomik düzeyinin, ergenin benlik düzeyi ve kontrol inancının, başa çıkma stratejileri ve benlik imajının, aileyle ilgili değerlendirmenin, cezalandırıcı ya da destekleyici anne baba tutumunun başa çıkma stratejilerinin türünü belirleyici olduğu bildirilmiştir.

Kaynaklar:

- ORAL, E.A. (2004). " Ergenlik Döneminde Stresle Başa Çıkma: Stresle Başa Çıkma Programının Geliştirilmesi Ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi" Doktora Tezi, Ankara
- ASLAN, G. (2019). " Ev Kadınlarının Stresle Başa Çıkma Tarzlarının İncelenmesi" Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

İŞİTME ENGELLİLERİN KONUŞMA EĞİTİMİNDE SİNİR TANIMAYAN YAKLAŞIM (DOĞAL İŞİTSEL-SÖZEL YAKLAŞIM)

Veli Can TÜRKÖĞLÜ
Özel Eğitim Öğretmen

Nedir bu doğal işitsel-sözel yaklaşım? Bu yöntemi tartışmadan önce yöntemin işitsel yaklaşımların bir türü olduğunu diğer etkileşim yöntemleri ile karıştırılmaması gerektiği vurgulamakta fayda var. Yani bu yöntemden fayda sağlanmak isteniliyorsa öncelik çocuğumuzun sese erişimini sağlamak olmalıdır. "Bu durum işitme engelli bireylerde nasıl sağlanacak?" sorusuna cevap olarak bir önceki sayıda yazdığım erken cihazlandırma yazısını okumanızı tavsiye ederim.

İşitme engelli bireyler sesi işitme cihazı aracılığı ile duyar. Az işiten bireyler bu şekilde dinleme becerisini edinir. Dinleme becerisi edinimi sırasında işitme yetersizliği bulunan bireylerin normal gelişim gösteren akranlarına kıyasla daha çok desteğe ihtiyacı vardır. Aileler işitme yetersizliği olan çocuklarına gerekli desteği vermelidir. Gereken desteği alan işitme engelli çocuk ses çıkarmaya başlayacaktır. Aile çocuklarındaki bulunan cihazın sürekli kullanımını sağlamalıdır. Çocuklar cihazları çıkarmak isteyecektir. İşitme cihazını çıkaran çocuğun ilgisinin yönünü değiştirerek cihaz fazla zaman kaybetmeden takılmalıdır. Aksi takdirde bu tür çocuklarda ses çıkarma davranışı azalacaktır.

İşitme cihazını takmaktan kaçınan işitme engelli çocuklarımız olabilir. Bu durumda aileler çocuklarına

cihazı olmadan konuşma konusunda bir şansı olmayacağını, her durumda mutlaka cihaz takması gerektiğini, anlatmalıdır. Cihazla yaşamasının zorunluluğunu özümseyen işitme engelli çocuklarımız cihazdan maksimum düzeyde fayda sağlayacaktır.

İlk zamanlar işitme yetersizliği olan çocuklarımız cihazdan tam verim alamayacaktır. Dinleme becerilerinin gelişimi akranlarına göre geriden takip edecektir. Bu durum beklenen bir durumdur. Telaşa kapılmayın. Bu durumlarda asla konuşmalarınızın anlaşılabilirliğini arttırmak için işaret kullanmayın. Görsellerden faydalanmayın. Eğer yapılmaması gereken bu durumları tercih ederseniz işitme engelli çocuklarınız işarete yönelecek, nispeten daha zor olan konuşma seslerini anlamak yerine kolay iletişim kurabileceği farklı etkileşim yolları arayacaktır. Unutulmamalıdır ki üzerinde durduğumuz yaklaşımın en büyük amacı işitme engelli bireylerin sözel iletişim kanallarını kullanarak iletişim becerilerini geliştirmektir.

Bu süreçte karşılaşılan en büyük sorunlardan birisi de ailelerin işitme yetersizliği olan çocuklarına normal gelişim gösteren kardeşlerinden farklı yaklaşmasıdır. İşitme engelli bireylerin bahsi geçen eğitim yaklaşımına adını veren "doğal" ortamlarda bulunması onların dinleme ve konuşma becerilerinin en büyük destekçisi olacaktır. "İşitme engelli çocukların doğal ortamda bulunması" ifadesini açacak olursak: işitme engelli bireyin bulunduğu ailede, aile bireyleri günlük rutini değiştirerek tasarlanmış ortamlarda ve çalışma metotları ile işitme yetersizliği bulunan bireyin dil gelişimine katkı sağlamaya çalışmaktadır. Bu tutum çoğu zaman doğru değildir. İşitme kayıplı aile bireyi, günlük rutinin, işleyişin içine dâhil edilmelidir. Bunun için aileler mutlaka ev içerisinde oyun zamanı gelince oyunlar oynamalı. Yemek zamanı gelince yemek yemeli. Ev işi zamanı gelince birlikte ev işi yapmalıdır. Bu etkinlikler boyunca sürekli işitme kayıplı çocukla sakin ve anlaşılır bir biçimde, ses tonunuzu çok iyi ayarlayarak konuşulmalı ve birey konuşması için yönlendirilmelidir. Bunu yaparken yapmacık bir konuşma şeklinden uzak durmalı. Abartılı tonlamalar kullanılmamalıdır. En önemlisi çocukla sürekli bir etkileşim içinde olunmalıdır. Örneğin siz çamaşır asarken, yemek yaparken temizlik yaparken sizinle iletişime geçmek isteyen işitme kayıplı çocuğunuza "Şimdi otur. İşim var. Birazdan. Bekle. Azıcık dur. Tamam, annecim/babacım geldim. vb. " İfadelerle tepki vermek yerine yaptığınız işin anlaşılır kelimelerle açıklamasını yapılmalı, yaptığınız etkinliğin dili işitme kayıplı ço-

cuğa verilmelidir.

İşitme yetersizliği bulunan çocuklar ile nitelikli etkileşim kurabilmek için konuşma dilini çok iyi kullanmanız gerekmektedir. Bunu yaparsanız sözlü iletişim dilini çocuğunuza verimli bir şekilde yansıta bilirsiniz. İşitme yetersizliği olan çocuğunuza konuşma becerisi ediniminde iyi bir rol model olabilirsiniz. Konuşma dilinin niteliğini arttıracak tavsiyelerden bazıları şunlardır: Çocuğun uydurduğu kelimeleri kullanmayın. Doğrusunu öğretmeye çalışın. Armut yerine ayırmut diyorsa evet armut diyerek düzeltin.

Soru-cevap şeklinde çalışmalar yapın bu çocuğun sıra alma davranışını kazanmasına yardımcı olacaktır. Çocuk soruya cevap veremediğinde hemen yanıtı vermeyin. Cevap vermesi için çocuğa süre tanıyın.

Çocuğunuzun çıkardığı seslere dikkat edin. Bu sesler iletişim kurma ve konuşma çabalarıdır. Çıkardığı sesleri cevaplayın.

Çocuğunuzla cümle kurarak konuşun, tek kelimelik ifadelerden kaçının.

Çocuğun dil gelişiminin erken dönemlerinde tek kelimelik konuşmalar tekdüze melodik olmayan bir konuşmanın gelişmesine neden olur. Öğretmek istediğiniz kelimeyi cümle içinde vurgulayın. Ne güzel kedi. Kediye gördün mü?

Yaşanan deneyimler çok önemlidir. Çocuğunuza çeşitli deneyimler yaşatın ve bunlara ait yeni kelimeler öğretin bunları deftere çizmesini sağlayın hayvanat bahçesine götürebilirsiniz.

Çocuğunuza konuşmasıyla model olacak arkadaşlar edinmesini sağlayın. Çocuklar arkadaşlarıyla iletişim kurmaya daha hevesli olur.

İşitme özürlü zihinsel, sosyal ve ruhsal gelişimi olumsuz etkiler. Bu nedenle çocuğunuzu işiten çocuklarla kıyaslamayın. Öz güven çok önemlidir. Çocuğunuzun özgüvenini arttırmak için elinizden gelen her şeyi yapın. Ses tonunuzla ve dokunarak olumlu mesajlar verin. Çocuğunuza karşı sabırlı olun.

Çocuğunuza güvenin ve çocuğunuzun konuşabileceğine inanın.

İşitme engelli çocukların eğitiminde kullanılmakta olan çeşitli yaklaşımlar, işaret desteği alan ve işaret desteği almayan yöntemler olarak başlıca iki ana bölüm içinde yer almakta ve yine kendi aralarında farklılıklar göstermektedir. (Tüfekçioğlu, 1998) Bu yöntemler bir sonraki yazımızın konusu olacaktır.

Kaynaklar:

Tüfekçioğlu, U. (1998b). İÇEM’de uygulandığı şekli ile doğal işitsel-sözel yaklaşım nedir? Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 8(1-2), 113-123.

Tüfekçioğlu, U. (2001). Çocukta dil ve kavram gelişimi. S. Topbaş (Ed.), Dil gelişiminde sorunlara neden olan engeller. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 717.

Uzuner, Y. (2003). İşitme, konuşma ve görme sorunu olan çocukların eğitimi. U. Tüfekçioğlu (Ed.), İşitme engelli çocuklarda erken dil gelişimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 803.

<https://www.ilgiozelegitim.com/makale/6-isitme-engelli-cocuklarda-aile-egitimi-ve-dogal-isitsel-soezel-yaklasim>

FİKİR AYRILIĞI
Savunmaya programlıyız
Muhatabınız size sağlam argümanlarla geliyor, siz de altta kalmıyor, herhangi bir fikirlerinizi şiddetle savunuyorsunuz. Güney Kaliforniya Üniversitesi’nin Beyin ve Yaratıcılık Enstitüsü’nde yapılan bir araştırmaya göre, bu sadece sizin başınıza gelmiyor. 40 gönüllü üzerinde yapılan MR taramaları, bu kişilerin kendilerine zıt politik fikirleri okurken, beyinlerinde kimlik ve benlikleriyle ilgili bölgenin tetiklendiğini gösterdi. Yani karşıt tezler, kimliğe saldırı olarak kabul ediliyor. Dolayısıyla da kendimizi ısrarla savunmaya başlıyoruz. Araştırmacılar, aynı bölgenin, din ile ilgili zıtlıklarda da tetiklendiğini gözlemliyor.
Kaynak; Siences et Avenir

KISKANIYORUM KARDEŞİM !

Canan DEMİRTAŞ

Psikolojik Danışman

İnsanlık tarihinin bilinen ilk kötülüğü, ilk insan öldürmenin temelini dayandığı noktadır Kardeş "kardeş kıskançlığı" Hz. Adem'in çocukları olan Kabil'in kardeşi Habil'e karşı duyduğu kıskançlık. Gerek Rabbi'n Habil'in sürüsünden sunduğu yağlı ve yeni doğmuş kurban takdimesini kabul etmesi, Kabil'in bahçesinden yetişen büyümemiş, çürümeye başlamış takdimesini kabul etmemesiyle başlayan kıskançlık duygusu kardeşinden kurtulmak isteğini körüklemiştir.

Yine Hz. Yakub'un oğlu Hz. Yusuf'un eşi benzeri olmayan güzellikte yaratılması gerek babasının ona olan ilgi ve alakası nedeniyle kardeşlerinin öfkelerine maruz kalan Hz. Yusuf'u bir gün ava giderken yanlarına götürerek kör bir kuyuya atmaları ve gömleğine avladıkları bir hayvanın kanını bulaştırarak babalarına kardeşlerinin öldüğünü söylemeleri ve ondan kurtulmaya çalışma çabalarının altında yatan temel duygu "kardeş kıskançlığı".

Kıskanma duygusu insan doğasında vardır. Bu yaşam dönemlerine göre farklı şekillerde kendisi gösterir. Kıskançlık sevilen kişinin başkasıyla paylaşılmasına katlanamamak olduğuna göre, sevginin bulunduğu her yere girer. Çocukluk çağında kardeş, arkadaş, oyuncak kıskançlığı olurken büyüdükçe, eş, başarı, statü şeklinde olabilmektedir. Sevgilisini başkasının kolunda gören bir yetişkinle annesini kucağında "yabancı" bir çocukla gören kadesin duvauları pek avrılık aöstermez. Anne sev-

gisini yitirme korkusu, daha yeni kardeş geleceğini öğrendiği anda içini sızlatmaya başlar.

Öncelikle kardeş kıskançlığının her çocukta bir miktar bulunduğunu bunu bazı çocukların az yaşadığı veya gizleyebildiği, bazılarının daha yoğun yaşadığını kabul etmeliyiz. Burada en önemli nokta ve altı çizilmesi gereken konu "anne-baba tutumu ve stratejisidir" Çocuklardaki bu duygunun sağlıklı atlatılmasında ya da travmatik yaşantı deneyimleriyle temellendirilmiş kişilik yapısını olumsuz etkilemesinde anne baba tutumu çok önemlidir.

Çocuklar bu süreçte bir anda farklı tutumlar sergileyebilir.

1. Abartılı sevgi gösterilerinde bulunma. Anneden ayrılmama sürekli sarılma.
2. Kardeşe abartılı sevgi gösterileri (alttaki duyguları ele veren davranışlarla birliktedir; kardeşinin yanağını okşarken biraz fazla sıkar, ağlatacak ölçüde kucaklar, kaza ile yere düşürür).
3. Etkilenmemiş gibi davranma (bebekle ilgili görünmeyen huysuzluklar, hırçınlıklar, tutturmalar, istediği yapılmadığında ağlama, tepinme).
4. Kıskanma ve buna bağlı uyum zorlukları ve duygusal gerileme (bebeksi konuşma, kaka ve çiş kaçırmak, anne baba ile yatma isteği, yemek alışkanlıkları ile ilgili değişiklikler, yardımla yeme, biberon emme) (Şenol, 2006).

Bu tarz davranışları gördüğünüzde paniğe kapılmayın.

Bu birçok çocukta görülmesi muhtemel davranışlardır. Bunun sağlıklı atlatılması ve dengeli yaşanmasında anne babanın yaklaşımı, tavrı çok önemlidir. Burada buna değinmeden önce yapılan yanlışları ele almak daha uygun olacaktır. Bu süreçte ebeveynlerin yapmaması gereken davranışları şu şekil-

de sıralayabiliriz:

1. Kardeş olunca her çocuk bir anda abi/abla statüsüne geçer. Bir çocuğun taşımaya hazır olmadığı bir sorumluluğun ona zorla kabul ettirmeye çalışmak. " Ama sen abisin, biraz daha sessiz oynama.", "Ama sen ablasın, kendi kıyafetini değiştirebilirsin"
2. Sorumluluk yüklemek. Kardeşi olunca çocuğa " başında dur, kardeşine bakadur, biberonunu getir, bezini getir" lerle başlayan cümleler... Büyüdükçe "kardeşinin dersine yardımcı ol", " parkta kardeşine göz kulak ol" larla devam eder.
3. Küçük çocuk olunca tüm ailenin ilgisini bir anda yeni gelen üyeye kayması. Büyük çocuk öncesinde kendisine gösterilen alakada azalmalar hissettiğinde kardeşine olan kıskançlık duyguları yoğunlaşır.
4. Bazı çocuklar bu dönemde kardeşlerine karşı kıskançlık duygularını açıkca ifade ederler. Bu da kardeşini cimdikleme, itirme, vurma gibi davranışlarla gösterir. Burada öfkeyle bağırmanız ya da şiddet uygulamanız bu durumu daha da artırarak kardeşe karşı nefret duymasına neden olacaktır.
5. Bazı çocuklar yaşadıkları duyguyu tanımlayamazlar. Bu süreçte kaybedilen ilgiyi geri kazanmak için dikkat çekmek adına bazı davranışlarda bulunabilirler. Burada çocuğun bu davranışlarını " dikkat çekmeye çalışma", " bunu kardeşini kıskandığın için yaptığını biliyorum" gibi etiketlemeler yapmak çocuğun duygularını ifade edememesine ve içine kapanmasına neden olur.
6. Çocuğunuz sizden her zaman ki gibi isteklerde bulunduğunda (oyun oynamak, dışarı çıkmak vb.) kardeşinle ilgileniyorum yapamam gibi ifadeler çocuğun kardeşine " benim mutluluğuma engel", " onun yüzünden istediklerimi yapamıyorum" algısıyla kardeşine kızgınlık besleyebilir.
7. Çocukları birbiri ile kıyaslamak. Kardeşi olduktan sonra büyük çocuğun davranışlarını kardeşi ile olumlu ya da olumsuz olarak kıyaslamak çocuklar arasında istenmeyen bir rekabete ve soğuk savaşa dönüşebilir.

Bu süreçte yapılan yanlış stratejiler çocukların karakterlerini, kişiliklerini etkileyip, yetişkin oldukları zamandaki tavır ve tutumlarının belirleyicilerinden olmaktadır. Hatta ebeveyn oldukları zaman düşünce yapıları ve kendi çocuklarına yaklaşımları ve kardeşliğe bakış açılarını etkilemektedir. Her çocuğa aöre vaklasım bicimi deäismekle birlikte bir

kardeşin olması ve bunun sonucunda oluşabilecek olumsuz durumları en aza indirebilmek için;

Doğum Öncesi Dönemde

1. Çocuğunuzu yavaş yavaş aileye yeni bir bireyin katılacağına dair hazırlayın. Onunla kardeş, kardeşlik, kardeş olmak, abi/abla olmak üzerine söyleşiler yapın.
2. Kardeşinin ismi belirlenirken, bebek hazırlığında eşya alırken onunda yanınızda olmasını ve fikir vermesini, onun seçmesini sağlayın.
3. Aşırı kaygılı olmayın. Çocuklar duyguları çok iyi hissederler. Bu yüzden "sakın kardeşini kıskanma" " hiç korkma seni de kardeşin kadar seveceğiz" gibi çocuğu daha da tedirgin edici konuşmalar yapmayın.

Doğumdan Sonra

1. Çocuğunuzla olan bağlarınızı azaltmayın. Aileye katılan bir bebek tüm ilgiyi üzerine çeker. Hem anne hem baba bebekle ilgilenir büyük çocuk bir anda ilgisiz bırakılırsa çocuğunuz kaygıya kapılır. Bu yüzden büyük çocuğunuzun ihmal etmemeli onunla etkinlikler yapmaya devam etmelisiniz.
2. Çocuğunuzun ilk başlarda artan istekleri olacaktır. Bunun doğal olduğunu eski ilgiyi üzerinde tutmak istediği için yaptığını bilin. Ve bu isteklere kızarak azarlayarak tepki vermeyin. Bu isteklerini karşılamaya gayret edin, karşılayamayacağınızda da mutlaka sebebini açıklayın.
3. Bebeğin bakımıyla ilgili küçük sorumluluklar verin. (Biberon getirmek, bez getirmek vb.)
4. Bebeğin sevimli tepkilerini abi /ablasına yorun. "Bak abisi/ablası sana nasıl gülümsüyor.", "Sen konuşunca ya da ilgilenince sakinleşiyor.", "En çok senin söylediklerine tepki veriyor ve seni dinliyor" " Sen onunla oynayınca mutlu oluyor" şeklinde ifadeler kullanabilirsiniz.

KORUNMA İHTİYACI OLAN VE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN DESTEKLENMESİ

GÜLDEN ZORLU

Psikolojik Danışman

Çocukların haklarını korumak sadece anne babanın değil, çocukla ilgili tüm çalışanların görevidir. Bir eğitimci olarak en önemli sorumluluğumuz, çocuklara hakkı olan saygınlığı, statüyü vererek; olumlu geliştirici, destekleyici bir çevre oluşturulmasına yardımcı olmaktır. Biz öğretmenler, sadece çocuğun ihtiyacı olan eğitimi vermekle kalmayıp onların haklarını da korumak zorundayız. Çocuğu dışarıdan gelebilecek tehlikelerden koruyarak, çocukların güvenliğini sağlamakla yükümlüyüz.

Suçta sürüklenen öğrenci ile ilk görüşmede amacımız çocukla tanışmak. İlk olarak kendimizi kısaca tanıtırız. Kısa bir süre onunla sohbet ederiz. Çocuğa neden burada olduğunu bilip bilmediğini sorarak açık uçlu sorularla konuşturmayaya çalışabiliriz. ‘Benim görevim senin yaşadığın olaylardan kaynaklanan problemleri çözebilmene yardımcı olmaktır. Bu görüşmelerin amacı senin gelişimini en olumlu biçimde destekleyebilmek. Bu arada senden sorumlu olan kişilerle de görüşmeler yapacağım’...

Bu açıklamalar çerçevesinde çocuğun ne düşündüğünü sorabiliriz. Açıklamayı yaptıktan sonra anlamadığı bir şey olup olmadığını sorabiliriz. Sonrasında çocuğu tanımak için bazı soruları kendi ihtiyaç duyduğunuz başlıklarda ve sıralamadasorarak görüşmeye devam edebiliriz. Çocuğu tanıdıktan sonra çocukla ilgili düşündüğünüz süreci kısaca onunla paylaşarak olumlu bir üslupla sürecisonlandırabiliriz.

Öğretmenler olarak amacımız; suça sürüklenmiş öğrencilere yardımcı olmak. Korunmaya muhtaç çocukların iyileştirilme sürecine destek olmak. Batı Antalya’daki rehber öğretmenler olarak da ayrıca danışmanlık tedbiri uygulamalarında; ortak dil, ortak bakış açısı, birlikte ortak anlayış geliştirerek, çocuğun yüksek yararını gözetebilmektir.

Son olarak; Danışmanlık Tedbiri Uygulamaları El Kitabında biz rehber öğretmenler için neler var: Danışmanlık tedbirlerine ilişkin yasal süreç , Koruyucu ve destekleyici tedbirler (çocuklara özgü güvenlik tedbirleri), Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik, Danışmanın Sorumlulukları, Çocukla Görüşme, Planlama ve Raporlama, Danışmanlık Tedbiri Kapsamında Uygulanacak Psikososyal Destek Modülleri... gibi başlıklarda uygulamalarda dikkat edeceğimiz tüm konular.

Babalar Çocuk Gelişiminde Anahtar Rol Oynuyor

Michigan State Üniversitesi’nde yeni yapılan bir araştırmaya göre yürümeye başladıktan sonraki dönemde çocuğun dil gelişiminden bilişsel gelişimine kadar, pek çok konuda babalar büyük rol oynuyor. Araştırma babaların çocuk üstündeki önemine dair en bağlayıcı kanıtı içeriyor. Araştırmada babalardan kaynaklanan bakım stresinin 2 ila 3 yaşlarındaki çocuklarda anne etkeni göz önünde bulundurulsa da, bilişsel ve dil gelişiminde zararlı etkileri olabileceği bulundu. Bu etki cinsiyete bağlı değişkenlik sergilerken, erkek çocuklarında kız çocuklarından daha büyük etki yarattığı gösterildi.

Kaynak: <https://www.sciencedaily.com/releases/2016/07/160714110912.htm>

ÖZEL EĞİTİMDE KULLANILAN GÜNCEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

İsa DERİNKUYU
Özel Eğitim Öğretmeni

Çocukların belirlenen amaçlara ulaşmalarında öğretim yöntemleri önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmen hangi öğretim yöntemini kullanacağına çocukların performanslarını göz önünde bulundurarak karar vermelidir. Etkili bir kaynaştırmada doğrudan öğretim, keşif yoluyla öğrenme ve işbirliğine dayalı öğrenme yöntemleri kullanılabilir.

Doğrudan Öğretim Yöntemi

Doğrudan öğretim yöntemi; konuları küçük basamaklarla sunan ve çocuğun etkinliklerden ne kadar yararlandıklarını belirlemek için sürekli değerlendirme yapmayı içeren bir yöntemdir. Doğrudan öğretim öğretmen merkezlidir. Doğrudan öğretimde sorulan sorulara çocuk doğru cevap verirse hemen pekiştirilir, yanlış cevaplarda ise yönlendirici geri bildirimler verilir.

Doğrudan öğretimde öncelikle çocukların sahip oldukları beceriler belirlenir. Daha sonra çocuklara amaç ve kazanımlara ulaşmada kullanılacak materyaller tanıtılır. Bu aşamada öğretmen, çocukların anlatılanları anlayıp anlamadıkları konusunda emin olmalıdır.

Öğretmen çocuğa sunduğu yardımı aşamalı ola-

rak azaltmalı ve çocuğun bağımsız hale gelmesini desteklemelidir. Gerekli durumlarda geri bildirim vermeli, düzeltmeli, gerektiğinde yeniden öğretmelidir. Çocuğun bağımsız alıştırmalar yapması için desteklemelidir.

Öğretmen, çocukları sık sık değerlendirmeli, eksiklikleri tekrar ele alarak düzenlemelidir. Doğrudan öğretim yöntemi, tüm çocuklar için uygun olmakla birlikte, özellikle özel gereksinimli çocukların bulunduğu sınıflarda öğretmenin rahatlıkla uygulayabileceği bir yöntemdir.

Keşif Yoluyla Öğrenme

Keşif yoluyla öğrenme; öğretmen merkezli doğrudan öğretim yönteminin aksine çocukların aktif öğrenen olduklarını, uygun öğretimsel çevre sağlandığında doğal olarak öğrenebileceklerini ve problemlerini kendi gelişim düzeyine uygun yollarla çözeceklerini ifade etmektedir. Keşif yoluyla öğrenmede çocuğun keşfetme isteği harekete geçirilir ve öğrenme süreci içinde bulunan çocuk desteklenir.

Çocukların keşfetme ve öğrenme isteğini harekete geçirmek için "merak", "başarma" ve "birlikte olma" temel güdülerinden yararlanılır. Keşif yoluyla öğretimin başarılı olması için konuların anlamlı, temel kavram ve ilkelere dayandırılması ve bir bütünlük gösterecek şekilde yapılandırılması gerekir. Bu şekilde konunun temel ögesinin ve bunlar arasındaki ilişkilerin kavranması, yeni öğrenmelere ve yeni buluşlara yol açabilir. Keşif yoluyla öğrenmede öğretmen, yol gösterici, öğrenmeyi kolaylaştırıcı

ve rehberlik eden kişi konumundadır

İşbirliğine Dayalı Öğrenme

İşbirliğine dayalı öğrenme, çocukların küçük gruplar oluşturarak bir problemi çözmek ya da bir görevi yerine getirmek üzere ortak bir amaç uğruna birlikte çalışma yoluyla bir konuyu öğrenme yaklaşımıdır. Bu yaklaşım çocukların başarısını artırmak, çocuklar arasında olumlu ilişkiler geliştirmek ve çocukların psikolojik bakımdan kendilerini iyi hissetmelerine yardımcı olmak amaçlarını taşırlı işbirliğine dayalı öğrenmede gruplar küçük ve heterojen olmalıdır. Grup üyelerinin hepsi de çalışmaya katılmalı, yardımlaşmalı ve birbirinin öğrenmesinden sorumlu olmalıdır. İşbirliğine dayalı öğrenmede çocukların grup içindeki etkileşimleri önemli rol oynar. Çocukların başarıları ya da başarısızlığı bireylerden çok gruplara aittir. İşbirliğine dayalı öğrenme, özel gereksinimli çocuklarla birlikte, sınıfta yer alan tüm çocukların akademik ve sosyal performanslarını geliştirmede etkili bir yöntemdir.

İşbirliğine dayalı öğrenme tüm çocukların aktif katılımıyla aktif öğrenmeyi sağlar. İşbirliğine dayalı öğrenme sınıftaki farklı yetenek ve kişilik özelliğine sahip çocukları bütünleştirir. Bu öğrenme modeli çocukların sadece bilişsel yönlerini değil, duyuşsal ve sosyal yönlerini de destekler. Çocukların kendilerine ve başkalarına saygılarını geliştirir. Akademik başarılarını artırır. Sosyal beceriler ile akran kabulü ve arkadaşlık ilişkilerini güçlendirir.

İşbirliğine dayalı öğrenme sürecinde öğretme; öğretim amaçlarını belirler ve açıklar, grubun büyüklüğüne ya da üye sayısına karar verir, çocukları gruplara yerleştirir, sınıfın organizasyonunu sağlar, öğretim materyallerini seçer, rollerin dağıtımını yapar, değerlendirme süreci için kıstaslar belirler, grup çalışmalarının etkili olarak işlenmesini sağlar

Kaynaştırma eğitiminde kullanılan teknikler

Başarılı bir kaynaştırma eğitimde kullanılan teknikler de çok önemlidir. Kaynaştırma eğitimde kullanılan teknikler şu şekilde sıralanabilir:

Yardım: Çocuklara bazı davranışları kazandırmak amacı ile kullanılan bir tekniktir. Genellikle fiziksel, işaret, sözel yardım olmak üzere üç şekilde kullanılmaktadır

Fiziksel yardım: Çocuğun bir davranışı öğrenmeye başladığı ilk dönemlerde kullanılan bir yardım şeklidir. Bu yardımda, öğretmen çocuğu elleriyle

yönlendirmekte ve davranış boyunca ona rehberlik etmektedir. Örneğin; çocuğa 'bana topu ver' yönergesi verildiğinde, çocuk istenilen davranışı göstermiyorsa, öğretmen elini çocuğun elinin üzerine koyarak topu vermesine yardımcı olur.

İşaret yardımı: Bu tür yardım, çocuğa öğretilmek istenen davranışın işaretlerle gösterilmesi şeklinde kullanılmaktadır. Örneğin; çocuğa 'el' yönergesi verildiğinde çocuk bu yönergeye tepki vermiyorsa, öğretmen eliyle gel işareti yaparak ona yardımcı olur.

Sözel yardım: Yeni bir davranışın öğretilmesinde kullanılırken uyarının daha açıklayıcı olarak çocuğa iletilmesidir. Örneğin; çocuğa 'topu kuyuya at' yönergesi 'topu kutunun içine at' şeklinde daha açıklayıcı olarak verilmelidir.

Model Alma: Çocuklara birçok davranış bir başkasını taklit yoluyla kazandırılmaktadır. Öğretmen ya da diğer çocuklar engelli çocuk için bir modeldir. Çocuk modeli gözlemleyerek davranışı daha iyi anlar. Model olan kişi, davranışı yavaş ve çocuğun kolayca takip edebileceği şekilde yapmalıdır. Örneğin; öğretmen masayı silerek model olurken, aynı zamanda bu davranışı nasıl yerine getirdiğini sözel olarak açıklayabilir. Modeli taklit etme, film, hikâye ve kukla kahramanlarıyla da teşvik edilebilir

Ödül: Çocuğa istenilen davranışları kazandırmak için uygulanan bir tekniktir. Ödül, çocuk istenilen davranışı yaptığıında, bu davranışın yerleşmesini sağlayan pekiştiricileri içermektedir. Bu anlamda ödül verme, istenilen davranışlar için çocukta haz yaratacak pekiştiricileri kullanmaktır.

Çocuğa olumlu davranışın hemen arkasından verilen ödüller üç grupta toplanmaktadır.

Çocuğun sevdiği yiyecek ve içecek birincil ödülleri, çocuğun istenilen davranışı yapması sonucunda övgüler duyması ikincil ödülleri, çocuğun hoşlandığı etkinlikler ise etkinlik ödülleri oluşturmaktadır. Yeni bir davranışın kazandırılması aşamasında çocuğu güdelemek amacıyla birincil ödülleri kullanmak gereklidir.

Çocuk istenilen bir davranışı kazandığı zaman birincil ödüller düzenli bir şekilde azaltılmaya başlanmalıdır. Örneğin; her doğru yanıt sonunda verilen birincil ödüller, daha sonra iki ya da üç doğru yanıt sonunda verilmelidir. Birincil ödüller, çocuk

davranışı kazandıkça yerini sosyal ya da etkinlik ödülleriyle bırakmalıdır. Bununla beraber, ödülün azaltılmasında çocuğun hazır olduğu zamanı belirlemek çok önemlidir

Zincirleme davranışların adım adım öğretilmesi

Öğretmenlerin çocuklara kazandırmaya çalıştığı davranışlar çoğunlukla tek bir davranış olmayıp, zincirleme davranışlardır. Zincirleme, bir davranışın kazandırılması için o davranışı oluşturan basamakların belli sırayla öğretilmesidir. Bu basamakların neler olduğunun belirlenmesine ise beceri analizi denilmektedir.

Beceri analizi, bir beceriyi oluşturan her bir basamağın sıralanmasıdır. Öğretim için zincirleme davranışların beceri analizleri geliştirildikten sonra, öğretmen bu beceriyi nasıl öğreteceğine karar vermektedir. Öğretilebilecek beceri analizleri üç grupta toplanmaktadır

İleriye zincirleme: İleriye zincirleme, davranışın beceri analizinde yer alan ilk basamakla öğretime başlanarak her denemede yalnızca bir basamağın öğretilmesi olarak tanımlanmaktadır.

Geriye zincirleme: İleriye zincirlemenin tersi olarak düşünülmektedir. Geriye zincirleme, zincirleme davranışının beceri analizinde yer alan son basamakla öğretime başlanarak her denemede yalnızca bir basamağın öğretilmesi olarak tanımlanmaktadır.

Tüm basamakların bir arada öğretilmesi: Her denemede zincirleme davranışın beceri analizinde yer alan basamağın öğretilmesi yerine, basamakların tümünün birden öğretilmesi olarak tanımlanmaktadır

Davranışların tekrarlanması

Davranışların pekiştirilmesinde önemli bir tekniktir. Örneğin; öğretmen çocuğa ona kadar saymasını öğretirken sayı saymayı değişik nesnelerle tekrarlayabilir. Öğretmenin kazandırmak istediği bazı davranışlar okul ortamında tekrarlanmayacak türden olabilir (örneğin, otobüse binme, bilet kullanma, otobüste durma ve inme gibi). Bu durumlarda öğretmen söz konusu davranışları dramatik oyun etkinliği kullanarak öğretebilir

Genelleme: Genelleme, çocuğun öğretim koşulları dışında diğer koşullarda da öğrendiklerini sergileyebilmesidir. Çocukların öğrenilen davranışları

günlük yaşamda da kullanabilmesi için öğrenilen davranışlarını genellemesine yönelik öğretmenlerin, çocuklara yaşantılar sunması gerekmektedir.

Uyaran genellemesi: Öğrenilen davranışların, öğretimin gerçekleştiği ortam ya da uyarıcıların dışındaki ortamlarda sergilenmesidir. Örneğin; bir çocuğun hayat bilgisi dersinde öğrendiği bilgileri, evde gerektiği durumda kullanmasıdır.

Tepki genellemesi: Değiştirilmek istenen hedef davranışla ilişkili olan ve henüz öğretilmemiş olan davranışların sergilenmesidir. Örneğin; selamlaşma davranışı öğretilen çocuğun gerekli durumlarda farklı şekillerde selamlaşma yöntemini kullanarak aynı amacı karşılayabilmesidir.

Soru sorma: Öğretmenler belirli davranışların kazandırılmasında soru sorma tekniğini kullanmaktadırlar. Soru sorma çocuklarda, empati becerisini geliştirdiği gibi problem çözme becerisine de yardımcı olmaktadır. Ancak bazı durumlarda çocuklar sorulan sorulara istenilen cevapları verememektedir. Örneğin: Çocuklardan oyuncak ayının yerini hatırlamalarını ister. Genelden özele doğru sorular sorarak, onlara yardımcı olur. Çocuklar hatırlamadığında öğretmen genel ve daha özel ipucu niteliğindeki soruları sorar: "Tekrar başa dönelim, ayıyı aldım sonra ne yaptım?, ayının ne kadar büyük olduğunu düşünün (Elleri ile ayının boyutlarını gösterir), nereye koymuş olabilirim". Öğretmen yeri el hareketleriyle biraz daha belirleyerek "Bu yakınarda bir yere koydum. Şimdi hatırlıyor musunuz?". Öğretmen ellerini biraz daha yakın çevrede dolaştırarak, "Buralarda bir şeyin içine koydum, hatırlıyor musunuz?" gibi sorularla çocukların oyuncak ayıyı bulmalarına yardımcı olur.

Ayırt etme becerilerinin eğitimi: Ayırt etme eğitimi özellikle algı problemlerinin çözülmesinde büyük katkılar sağlamaktadır. Ayırt etme eğitimi şu aşamalarda hazırlanmalıdır. Örneğin; kendi ismini ayırt edemeyen bir çocuk için; Çocuğun adından çok farklı ve az farklı olan adları listelenir. Örneğin: Çocuğun adına çok yakın olan semboller listelenir (harfler, aynı uzunlukta ve baş harfi aynı olan kelimeler gibi). Bu semboller en çok farklı olandan en çok benzeyene doğru sıralanır. Bunlar, aşama aşama çocuğa uygulanabilir. Öğrenciden önce adını hayvan resminden, renkli bir şekilden, çizgilerden, harflerden, aynı uzunluktaki ve aynı sesle başlayan kelimelerden ve diğer adlardan ayırt etmesi istenebilir.

Kaynakça:

Aral, N. (2011) Okul Öncesi Eğitimde Kaynaştırma, İstanbul: Morpa Yayınları.
Aral, N. ve Gürsoy, F.(2007)Özel Eğitim Gerektiren Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

T.C.
ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
KUMLUCA REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

MASKE TAKMA BECERİSİ ÖĞRETİM PLANI

MASKE TAKMA BECERİSİ ÖĞRETİM PLANI

Tek Fırsat Yöntemine Göre Maske Takma Becerisi Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı

Bildirimler	Ölçüt	Ana Yönerge : Maskeyi Tak			
1- İki eliyle maskenin iplerinden tutar.	4/4	1	2	3	4
2- Maskeyi ağız ve burnunu kapatacak şekilde yüzüne yerleştirir.	3/4	1	2	3	4
3- Başat eliyle tuttuğu maskenin ipini kulağına geçirir.	3/4	1	2	3	4
4- Diğer eliyle tuttuğu maskenin diğer ipini kulağına geçirir	3/4	1	2	3	4
5- Maskeyi ağızını ve burnunu örtecek şekilde takar.	4/4	1	2	3	4

1. Öğrencinin Performans Düzeyi

Tekli fırsat yöntemine göre hazırlanan ölçüt bağımlı ölçü aracı kullanılarak, öğrencinin performansı belirlenir.

2. Amaçlar

2.1. Ölçülebilir Yıllık Amaç: Öğrenci, maskesini takması istendiğinde bağımsız olarak maskeyi takar.

2.2. Kısa Dönemli/Öğretimsel Amaçlar

2.2.1. Öğrenci, maskeyi tutması istendiğinde dört denemenin üçünde de maskeyi bağımsız olarak iplerinden tutar.

2.2.2. Öğrenci, maskeyi yüzüne yerleştir dendiğinde dört denemenin üçünde de maskeyi yüzüne yerleştirir.

2.2.3. Öğrenciye maskeyi tak dendiğinde dört denemenin üçünde de yüzüne maskeyi yerleştirir, iplerini kulaklarına geçirir.

2.2.4. Öğrenciye maskeyi tak dendiğinde, tak dendiğinde dört denemenin dördünde de yüzüne maskeyi doğru bir şekilde takar.

MASKE TAKMA ÖĞRETİMİ DERS PLANI

BÖLÜM-1	
SINIF	Her düzey özel eğitim sınıfları
ÖĞRENME ALANI	Öz bakım becerileri
BÖLÜM-2	
Hedef	Bağımsız olarak maskesini takar.
Hedef Davranışlar	1. Öğrenci, maskeyi tutması istendiğinde dört denemenin üçünde de maskeyi bağımsız olarak iplerinden tutar. 2. Öğrenci, maskeyi yüzüne yerleştir dendiğinde dört denemenin üçünde de maskeyi yüzüne yerleştirir. 3. Öğrenciye maskeyi tak dendiğinde dört denemenin üçünde de yüzüne maskeyi yerleştirir, iplerini kulaklarına geçirir. 4. Öğrenciye maskeyi tak dendiğinde, tak dendiğinde dört denemenin dördünde de maskeyi ağzını ve burnunu örtecek şekilde takar.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İleriye zincirleme yaklaşımı benimsenerek aşamalı yardımla öğretim yöntemi İpucu hiyerarşisi; 1. Onaylama (evet ya da devam et) 2. Belirgin olmayan ipucu (peki şimdi ne yapıyoruz?) 3. İşaret 4. Sözel ipucu (kısmi – yarım – tam) 5. Model (kısmi – yarım – tam) 6. Fiziksel (kısmi – yarım – tam) Not: Beceri analizi, öğrencinizin düzeyine ve bireysel özelliklerine göre çeşitlilik gösterebilir. Öğrencinizin ihtiyacı doğrultusunda detaylı ve çok basamaklı bir beceri analizi kullanabileceğiniz gibi daha temel basamakların öğretildiği basit bir beceri analizi de kullanabilirsiniz.
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Veri toplama formu, pekiştireçler, değişik renkte maskeler, ayna
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda ve farklı ortamlarda gerçekleştirilecektir. Öğretmen veya farklı kişiler ve öğrenci ayna karşısında yan yana duracaktır. Genelleme için farklı renkte ve boyutta maskeler ve farklı kişiler kullanılır.
Bölüm-3	
Dikkat Çekme	"Birazdan seninle maske takmayı öğreneceğiz. Beni dikkatle dinlediğini görüyorum, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir
Güdüleme	"Bak dışarı çıktığında herkes maske takıyor." böylece sen de mikropulardan korunabilirsin denir.

Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	"Hazırsan başlayalım." denerek maske çıkarılıp masaya konur. "Maskeyi tak" beceri yönergesi sunulur
Hedef Uyaran Sunumu	Öğretime kontrol edici ipucu ile (tam fiziksel yardım) başlanır. Öğretmen, öğrencinin başat eline fiziksel yardım uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde arkasına oturur. Öğretmen, öğrenciye "İki eliyle maskenin iplerinden tut" şeklinde yönerge verir. Ardından elinin üzerinden tutarak tam fiziksel yardım uygulayarak öğrencinin maskenin iplerinden tutmasını sağlar. İzleyen beceri basamağı için de aynı süreç izlenebilir. Ancak öğrencinin doğru tepki verdiği ilk denemede hemen ipucu silikleştirilmesine gidilir ve kısmi fiziksel yardıma geçilir. Öğretmen, öğrenci beceri basamağını doğru gerçekleştirdiğinde "Maskenin iplerinden doğru tuttun, aferim." şeklinde davranışla ilişkilendirilmiş sözel pekiştireç sunar. Öğrenciye elinden tutularak kısmi fiziksel yardım sunulmaya başlandığında öğrenci doğru tepki vermeye başlayınca yine bir sonraki ipucu düzeyi olan model olmaya geçiş yapılır. Eğer öğrencinin yanlış tepki vereceği anlaşılırsa buna fırsat verilmeden anlık karar ile öğretmen beceri basamağının doğru gerçekleştirilmesini kesinleştiren ipucuna döner. Dolayısıyla yanlış tepkide öğretmen hemen tekrar tam fiziksel yardım sunarak beceri basamağının doğru gerçekleştirilmesini sağlar. Bundan sonra öğrencinin vereceği doğru tepkiye göre ipucu silikleştirme süreci yeniden başlatılır. Bu süreç yukarıda verilen "Maskeyi ağız ve burnunu kapatacak şekilde yüzüne yerleştirir", "Başat eliyle tuttuğu ipi kulağına geçirir.", "Diğer eliyle tuttuğu ipi kulağına geçirir", "Maskeyi ağzını ve burnunu kapatacak şekilde kapatır.", "Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.
Uygulama	Uygulama oturumlar halinde yapılır. Öğretim esnasında öğrencinin ilerlemesini kaydetmek için daha önceden oluşturulan Maske Takma Becerisi Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı'na kaydedilir. Öğrencinin öğretim sırasında bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamaklar ölçüt bağımlı ölçü aracındaki kayıt çizelgesindeki ilgili basamağın karşısına işaretlenerek öğretimdeki ilerlemeler kaydedilmektedir. Öğretimdeki ilerlemenin kaydedilmesi bir sonraki öğretim oturumunda öğretime hangi basamaktan başlanacağı, öğretimin sistemli bir şekilde takip edilmesi bakımından da oldukça önemlidir. Bireyin performansına göre oturum saatleri arttırılır yada azaltılır. Bireyin "Maske Takma becerisini" bağımsız olarak kazandıktan sonra becerinin kalıcı olması sağlanmalıdır. Ayrıca öğrencinin girişimleri desteklenmeli ve pekiştirilmelidir. Beceri sürekliliğinin sağlanması, beceri öğretim oturumlarının ardından 7, 21 ve 28 gün sonra ele alınıp değerlendirilmektedir.

Açıklamalar	Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretim sürecinde ve en az bir oturum da genelleme oturumunda hedefe %100 ulaştığında öğretim sonlandırılır. Genelleme, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretim, ölçütü sağladığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genellemeye ilişkin değerlendirmeler, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi veya pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanır. Ön değerlendirme ve öğretim oturumları çeşitli resimli kartlar ile, genelleme ise öğrencinin hata yaptığı durumlarda sözel olarak ne yapması gerektiğini söylemesidir.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme: Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğretmen uygun bir ses tonuyla “Böyle yap!” der ve davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci verilen yönergeleri yerine getirirse "Tek Fırsat Yöntemine Göre Maske Takma Becerisi Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracına" oturum sayısına göre artı (+); eğer yerine getirmez ya da ipucu sunulmasının ardından yerine getirirse (-) olarak kaydedilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadeler kullanılır fakat övgü kullanılmaz ya da somut pekiştireç verilmez. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez. Öğretim esnasında öğrencinin ilerlemesini kaydetmek için daha önceden oluşturulan ölçüt bağımlı ölçü aracı kullanılmaktadır. Öğrencinin öğretim sırasında bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamaklar ölçüt bağımlı ölçü aracındaki kayıt çizelgesindeki ilgili basamağın karşısına işaretlenerek öğretimdeki ilerlemeler kaydedilmektedir. Öğretimdeki ilerlemenin kaydedilmesi bir sonraki öğretim oturumunda öğretime hangi basamaktan başlanacağı, öğretimin sistemli bir şekilde takip edilmesi bakımından da oldukça önemlidir. Öğretimdeki ilerlemeler, öğrencinin tüm davranışlarının video kayıt sistemine alınmasıyla belirlenmiştir. Genelleme becerisi, hedef tepkilerin öğretiminde yer almamış bir öğretmen ile değerlendirilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadelerle karşılık verilir fakat övgü verilmez ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez. Genelleme verileri ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve Maske Takma Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı'na kaydedilir. İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranışı sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır. Toplanan veriler ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir. 1- Ön değerlendirme verileri, öğrencinin bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi. 2- Öğrenci programın hedefine ulaştı. 3- Genelleme gerçekleşti. 4- Davranış uygun seviyede sürdürüldü. 5- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek. 6- Program geçici olarak _____' e kadar sonlandırıldı. ---Diğer (açıklama yazın)_____.	

Maske Takar Becerisi Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı

Bildirim	Ölçüt	Ana Yönerge: Maskeni Tak	Fiziksel Yardım	Model Olma	Sözel İpucu	Bağımsız
1- İki eliyle maskenin iplerinden tutar.	4/4	1- İki eliyle maskenin iplerinden tutar.				
2- Maskeyi ağız ve burnunu kapatacak şekilde yüzüne yerleştirir.	3/4	2- Maskeyi ağız ve burnunu kapatacak şekilde yüzüne yerleştirir.				
3- Başat eliyle tuttuğu maskenin ipini kulağına geçirir.	4/4	3- Başat eliyle tuttuğu maskenin ipini kulağına geçirir.				
4- Diğer eliyle tuttuğu maskenin diğer ipini kulağına geçirir	4/4	4- Diğer eliyle tuttuğu maskenin diğer ipini kulağına geçirir				
5- Maskeyi ağızını ve burnunu kapatacak şekilde kapatır.	4/4	5- Maskeyi ağızını ve burnunu kapatacak şekilde kapatır.				

HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

ÖĞRENME ALANI	HEDEF	HEDEF DAVRANIŞLAR	ÖNERİLEN YÖNTEM VE TEKNİKLER	MATERYALLER	ÖNERİLEN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YÖNTEM VE ARAÇLARI	ÖNERİLEN TARİHLER
ÖZ BAKIM BECERİLERİ	1. Beceri analizindeki basamakları izleyerek bağımsız olarak maske takma becerisi edinir.	1.1- İki eliyle maskenin iplerinden tutar. 1.2- Maskeyi ağız ve burnunu kapatacak şekilde yüzüne yerleştirir. 1.3- Başat eliyle tuttuğu maskenin ipini kulağına geçirir. 1.4- Diğer eliyle tuttuğu maskenin diğer ipini kulağına geçirir. 1.5- Maskeyi ağız ve burnunu örtecek şekilde takar.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim Aşamalı yardımla öğretim Model Olma Zincirleme	Veri toplama formu, pekiştiriciler, maske, ayna	Tek Fırsat Yöntemine Maske Takma Becerisi Ölçüt Bağlı Ölçü Aracı	21-28.09.2020

T.C. MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

BİLSEM'lerden tam 262 eTwinning ulusal kalite etiketi alan proje...

BİLSEM'ler, "eTwinning"de 262 projeye REKOR KIRDI...

BİLSEM'lerden tam 262 eTwinning ulusal kalite etiketi alan proje...

BİLSEM'lerin temelini oluşturan "Proje tabanlı öğrenme"nin en somut şekilde hayata geçirildiği etwinning projeleri, Türkiye ve Avrupa'daki ortaklarla oluşturulan öğrenciyi merkeze alıp öğrencilerin yaptıkları etkinlikler ve müfredatla birleştiren uygulamalardan oluşuyor.

GENEL MÜDÜRLÜĞÜMÜZDEN BİLİM DÜNYASINA ÖNEMLİ KATKI...

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünde bilimsel, hakemli dergi yayını için start verildi.

Genel Müdürlüğümüzce özel eğitim ve rehberlik

hizmetlerinin niteliğinin artırılması, bu doğrultuda temel politikaların oluşturulması, öğrenci, veli, öğretmen ve ilgililere yönelik eğitsel, kişisel, mesleki rehberlik hizmetleri hakkındaki bilimsel çalışmaların teşvik edilmesi amacıyla akademik, hakemli süreli bir yayın olan Millî Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Dergisi'nin ilk sayısı Millî Eğitim Bakanımız Sayın Prof. Dr. Ziya SELÇUK' un onayıyla Ocak ayında değerli okuyucuları ile buluşacaktır. Dergimiz 6 aylık periyotlarla her yılın Ocak, Temmuz aylarında olmak üzere yılda iki kez yayımlanacaktır. katılma hakkını elde etti...

GENEL MÜDÜRLÜĞÜMÜZ İLE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARIMIZ TOPLANDI

Genel Müdürümüz Sayın Mehmet Nezir GÜL'ün başkanlığında ve tüm daire başkanlarımızın katılımıyla sivil toplum kuruluşlarımız ile uzaktan erişim yöntemiyle 11.09.2020 tarihinde saat 10.00'da başlayan iki saatlik çevrimiçi toplantı gerçekleştirildi. toplantıda Genel Müdürlüğümüz tarafından öğrenci ve velilerimize yönelik dijital platformlardan hazırlanan ve sunulan hizmetler, 2020-2021 eğitim öğretim yılında okul ve kurumlarımızda uzaktan ve yüzyüze eğitim planlaması ve uygulanmasına...

ÖĞRENCİLER İÇİN EBA DESTEK NOKTASI İLE İLGİLİ MERAK EDİLENLER

X

1

EBA DESTEK NOKTASI NEDİR?

Evinde cihaz ve interneti bulunmayan öğrencilerimizin EBA'ya erişimlerini sağlamak için okul/ kurumlarımızda oluşturulan noktalardır.

2

EBA DESTEK NOKTASI'NDAN KİMLER FAYDALANABİLİR?

Evinde bilgisayar ve internet erişimi bulunmadığı okul idarelerince tespit edilen 1. sınıftan 12. sınıfa zorunlu eğitim kapsamındaki tüm öğrenciler, EBA Destek Noktası'ndan faydalanabilir.

3

EBA DESTEK NOKTASI'NDAN NASIL FAYDALANABİLİRİM?

Evinde cihaz ve internetin yoksa okuluna bilgi vermelisin.

- Okulunun sana verdiği "Bilgilendirme Formu ve Taahhütname"yi veline imzalatarak okuluna başvurmalısın.
- Okulunun sana uygun hazırladığı program doğrultusunda sana en yakın EBA Destek Noktası'ndan faydalanabilirsin.
- Yaşadığın yerdeki sana en yakın EBA Destek Noktası'nı, ebadesteknoktasi.meb.gov.tr adresinden öğrenebilirsin.

4

EBA DESTEK NOKTASI'NDA NELERE DİKKAT ETMELİYİM?

- EBA Destek Noktası'nda maske, sosyal mesafe ve hijyen kurallarına uymalısın.
- EBA Destek Noktası'na yiyecek ve içecek getirmemelisin.
- EBA Destek Noktası'nda arkadaşlarınla yakın temas içeren oyunlar oynamamalısın.

eBa
DESTEK
NOKTASI

**BİLGİ, SENİN OLDUĞUN
HER YERDEDİR.**

meb.gov.tr

 (242) 887 1787

 <http://kumlucaram.meb.k12.tr/>

 @kumlucaram

 @ramkumluca

 @kumlucaram